

MACARİSTAN PAZAR ARAŐTIRMASI RAPORU

OCAK 2014

Orta Anadolu İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliđi

İÇİNDEKİLER

SAYFA NO

MACARİSTAN	1
1.1. Temel Sosyal ve Ekonomik Göstergeler	2
1.2. Üyesi Olduğu Uluslararası Kuruluşlar	2
2.1. Genel Ekonomik Durum	3
2.1.1. Ekonomik Yapı	3
2.1.2. Sanayi	4
2.1.3. İnşaat	4
2.1.4. Bankacılık	5
3.1. Doğrudan Yabancı Yatırımlar	5
3.2. Ülkeler İtibarı ile Doğrudan Yabancı Yatırımlar	7
3.3. Macaristan'daki Serbest Bölgeler (Özel Ekonomik Bölgeler)	7
4.1. Macaristan'da İş Kurma Mevzuatı	8
4.2. Şirket Türleri	10
4.3. Macaristan'da Yatırımlara Sağlanan Teşvikler	12
5.1. Macaristan'ın Dış Ticareti	12
5.1.1. Macaristan'ın İhracatında Başlıca Ürünler	13
5.1.2. Macaristan'ın İthalatında Başlıca Ürünler	14
5.1.3. Macaristan'ın Başlıca Ülkeler İtibarı ile Dış Ticareti	15
5.1.4. Macaristan'ın Dış Ticaret Politikası ve Vergiler	18
5.1.4.1. Dış Ticaret Politikası	18
5.1.4.2. Tarife Dışı Engeller	21
5.1.4.3. Ürün Standartları ile İlgili Uygulamalar	21
6.1. Türkiye-Macaristan Ticareti	22
7.1. Macaristan-Türkiye Arasındaki Anlaşma ve Protokoller	25
8.1. Türkiye-Macaristan Yatırım İlişkileri	26
9.1. Macaristan-Türkiye Arasında Ticarete Yaşanan Sorunlar	27
10.1. Pazar ile İlgili Bilgiler	27
10.1.1. Fikri, Sınai Mülkiyet Hakları	27
10.1.2. Dağıtım Kanalları	28
10.1.3. Tüketici Tercihleri	28
10.1.4. Reklam ve Promosyon	28
10.1.5. Ambalaj, Paketleme ve Etiketleme	29
10.1.6. Ulaştırma ve Taşımacılık Maliyetleri	29
10.1.7. Finansal Kiralama (Leasing) ve Franchising	30
10.1.8. Kamu İhaleleri	30
11.1. Macaristan'da İnşaat Malzemeleri İhraç Potansiyelimiz	30
KAYNAKLAR	35

MACARİSTAN

1.1. Temel Sosyal ve Ekonomik Göstergeler

Temel Sosyal Göstergeler									
<i>Kaynak: The Economist Intelligence Unit Hungary Country Profile, 2013</i>									
Nüfus	10.028.000								
Yüzölçümü	93.030 km ²								
Dil	Macarca								
Din	Nüfusun %70'i Katolik, %25'i Protestan, %3'ü Ortodokstur. Ayrıca küçük topluluklar halinde Musevi ve Müslümanlar da bulunmaktadır.								
Başkent	Budapeşte								
Başlıca şehirleri	Budapeşte, Debrecen, Miskolc, Szeged, Pécs, Győr								
Yönetim	Cumhuriyet								
Cumhurbaşkanı	Pal Schmitt								
Başbakan	Viktor Orban								
Para Birimi	Forint (HUF)								
Temel Ekonomik Göstergeler									
<i>Kaynak: Economist Intelligence Unit (EIU)- Ocak 2013</i>									
<i>a EIU Gerçekleşen, b EIU Tahmin, c EIU Öngörüsü</i>									
GSYİH (milyar dolar)	112.8	136.1	154.2	126.6	128.0	138.7	123.7	139.9	148.9
GSYİH (milyar forint)	23.730	24.992	26.543	25.626	26.607	27.886	27.981	29.075	31.308
Büyüme (%)	4.1	0.1	0.9	-6.8	1.3	1.6	-1.4	-0.4	2.4
Kişi başına GSYİH (dolar, satın alma gücü paritesine göre)	18.116	18.805	19.416 ^b	18.286 ^b	18.806 ^b	19.578 ^b	19.709 ^b	20.065	20.986
İşsizlik (ort.; %)	7.8	7.3	7.8	10.1	11.2	10.0	11.1	9.4	9.0
Enflasyon (ort.; %)	3.9	8.0	6.1	4.3	4.9	3.9	5.7	4.5	3.6
İhracat (fob-milyon dolar)	74	93	106	80	91	107	103	104	106
İthalat (fob-milyon dolar)	66	94	108	77	87	101	98	100	101
Cari Denge (milyon dolar)	-8.626	-9.963	-11.122	-108	1.514	2.055	-373	-2.826	-2.755
Döviz Kuru Ft:\$ (ort)	201.39	183.63	172.11	202.34	207.94	201.05	226.12	207.78	210.26
Döviz Kuru Ft:€ (ort)	264.18	251.32	253.11	281.92	275.90	279.80	290.29	267.00	266.50

1.2. Üyesi Olduğu Uluslararası Kuruluşlar

ACCT (Gözlemci), Avustralya Grubu, BIS, BSEC (Gözlemci), AB, FAO IAEA, IBRD, ICAO, ICC, ICCT(imza atan), ICRM, IDA, IEA, IFC, IFRC, ILO, IMF, IMO, IMSO, Interpol, IOC, IOM, IPU, ISO, ITSO, ITU, ITUC, MIGA, MONUC, NAM (misafir), NATO, NEA, NSG, OAS, (gözlemci), OECD, OIF (gözlemci), OPCW, OSCE, PCA, Schengen Convention, UN, UNCTAD, UNESCO, UNIDO, UNMIL, UNOMIG, UNWTO, UPU, WCL, WEU(associate), WFTU, WHO, WIPO, WMO, WTO, ZC

2.1.Genel Ekonomik Durum

2.1.1.Ekonomik Yapı

Macaristan Avrupa'ya ticaret ve yabancı yatırım yolu ile sıkı şekilde bağlanmış olan, bunun yanında önemli sektörleri ile bölgedeki en açık ekonomiye sahip ülkedir. Macaristan'ın iç pazarı nispeten küçüktür. Bununla beraber ülke ekonomisi büyüklük bakımından halen bölge ülkeleri arasında Polonya ve Çek Cumhuriyeti'nden sonra 3. sırada yer almaktadır. Mal ihracatının $\frac{3}{4}$ 'ü AB'ye yapılmaktadır. AB ülkelerinin güçlü talebi ülke ekonomisi üzerinde net etkiye sahiptir. Bu durum, batılı üreticilerin üretim faaliyetlerini Macaristan'a konuşturdukları sayesinde AB'nin büyüme hızının düştüğü ve ülke parası Forint'in değerlendirildiği dönemlerde bile devam etmiştir.

Doğrudan yabancı sermaye yatırımları ülkenin üretiminin modernleşmesinde ve ihracatının doğudan batıya kaymasında önemli rol oynamıştır. Bu süreç 1990'lı yılların ortalarında uygulanan agresif özelleştirme politikaları ile başlamıştır. İletişim, bankacılık, altyapı, imalat sektörlerinin büyük bölümü yabancı yatırımcıların mülkiyetinde bulunmaktadır. Özel sektörün GSYİH içindeki payı bölge ülkeleri içinde de en yüksek oranlardan biri olan %80 düzeyindedir. Son yıllarda özelleştirme kadar önemli olan bir diğer gelişme de kırsal bölgelerde küçük üretim tesislerinden büyük fabrikalara kadar yapılan çeşitli yabancı yatırımlardır.

Küresel krizden en fazla etkilenen ülkelerden biri olan Macaristan ekonomisi, 2009 yılında %6.8 oranında küçülmüştür. Ekonomide 2010 ve 2011 yılları arasında %1'in üzerinde büyüme gerçekleşmesine rağmen, 2012 yılında %1 civarında küçülme olmuş ve henüz beklenen canlanma sağlanamamıştır. Macar ekonomisinin gösterdiği daralma, küresel krizle doğrudan ilintili olduğu kadar, 2006 yılı son çeyreğinden bu yana Macaristan'da uygulanmakta olan ve sıkı para ve maliye politikaları öngören ekonomik istikrar paketleri ile de ilişkilendirilmektedir.

Ülkede son yıllarda uygulanan mali programlar sayesinde, finansal sürdürülebilirlik ile ekonomik istikrarın temini yönünde önemli gelişmeler kaydetmiştir. Bu kapsamda, bir taraftan, kamu harcamaları azaltılarak şeffaf bir hale getirilirken bir taraftan da finansal sektörde, bankacılık faaliyetleri takibe alınmış ve piyasaları güçlendirmeye yönelik bankacılık düzenlemelerinin çerçevesi oluşturulmuştur.

Ekonominin harcamalar tarafında, ekonomik performansı büyük ölçüde iç talep etkilemektedir. Pek çok Avrupa ülkesinde gözlenen aksine, Macaristan'da iç talebi canlandırmaya yönelik tedbirler yeterince alınmamıştır.

Öte taraftan, Yunanistan'da patlak veren ekonomik kriz, AB ve IMF'nin desteği ile kontrol altına alınmaya başlansa da, Euro'nun prestij kaybetmesinin önüne geçilememiş ve bu durumdan Merkezi ve Doğu Avrupa'daki AB Üyesi Devletlerle birlikte Macaristan da olumsuz etkilenmiştir. Böylece, sürdürülen mali disipline karşın Macar ekonomisi riskli görünümünden arınamamıştır. 2012 yılında kaydedilen temel makroekonomik verilere bakıldığında; gayrisafi yurtiçi hasıla (GSYİH) 123 milyar dolar olmuştur. GSYİH'nin kompozisyonu incelendiğinde, en büyük katkıyı daha çok ihraç pazarlarına üretim yapan imalat sektörü sağlamaktadır.

2012 yılında enflasyon oranı %5.7 olarak gerçekleşmiştir. Bu duruma gerekçe olarak, yıl içinde kaydedilen doğal afetler ve bunun gıda fiyatlarını artırıcı etkisi, genelde dünyada artan gıda ve enerji fiyatlarından Macaristan'ın da payını alması, bazı vergilerde indirimle gidilmesi (kişilerin harcanabilir gelirinin artması), "kriz vergisi" adıyla yeni vergilerin toplanmaya başlaması (piyasaya daha fazla para girişi olması) gösterilmektedir.

Macaristan'da 2012 yılı işsizlik ise oranı %11.1, 15-64 yaş arası işgücüne katılım oranı ise %55.4 olarak gerçekleşmiştir ki bu ikinci oran, AB ülkeleri içerisindeki en düşük orandır.

Macaristan ekonomisinin nasıl bir seyir izleyeceği, büyük ölçüde bağımlı olduğu AB ekonomilerinin göstereceği performansla ve iç talepteki artışın büyüklüğü ile yakından ilgilidir. İhracata yönelik üretim yapan imalat sektörünün göstereceği performansın bu hususta belirleyici olacağı tahmin edilmektedir.

2.1.2.Sanayi

Macaristan'ın imalat sektörü geçiş sürecinde büyük değişikliğe uğramıştır. Sektör daha önce ucuz enerji ithalatına ve rekabete karşı korunaklı büyük ölçekli, ağır sanayi tesisleri ağırlıklı iken günümüzde ülkeye erken giren yabancı sermaye sayesinde etkin ve modern bir yapıya kavuşmuştur.

Elektrikli ve optik cihazlar üretimi toplam üretimde %30'luk payı ile en önemli yere sahip olup istikrarlı şekilde büyümeye devam etmektedir. Bu durumun temel sebebi, telekomünikasyon ve diğer ileri teknoloji ekipmanı gibi yeni alanlarda yatırım yapan yabancı yatırımcıların ülkeyi belirli sektörler için bir merkez haline getirmeleridir. Ulaşım ekipmanı üretimi, otomotiv endüstrisi öncülüğünde, %15 oranındaki payı ile ikinci önemli sektör konumundadır. Diğer önemli sektörler yüksek ihracat düzeyleri ve ülke ekonomisindeki uzun geçmişleri ile önem kazanan ve yeniden yapılanma ve modernizasyon sürecinde olan kimyasallar ve gıda ürünleridir.

Küresel krizde, en büyük daralma imalat sektöründe yaşanmıştır ve %18.4 oranında gerçekleşmiştir. Nitekim aynı dönemde enerji endüstrisi de %11 oranında küçülmüştür. Yılın ilk yarısında, ihracata dönük üretim yapan büyük firmalar, üretimin onda yedisini gerçekleştirmektedirler ve bu firmaların üretim düşüşü %24.1'i bularak bu alandaki en büyük daralmaya ulaşmıştır. 2010 yılında ise imalat sektörü yeniden canlanmaya başlamış ve % 9.4 oranında büyüme göstermiştir. 2011 yılında büyüme %5.6, 2012 yılında ise %0.7 oranında gerçekleşmiştir.

2.1.3.İnşaat

İnşaat sektörünün Macaristan'ın GSYİH'sı içindeki payı mevsimsel etkiler ve çoğunluğu yol yapım projeleri olmak üzere büyük çaplı kamu ihalelerinin sayısına göre dalgalanma göstermekle beraber genellikle %5 civarında seyretmektedir. Sektör kamu ihaleleri ve politikalarına bağımlı durumdadır.

Konut inşaatlarında, ağırlıklı olarak mortgage kredilerine devlet desteği verilmesi ile hazır ve yeni konut talebinin artması sonucunda 2001-2003 yıllarında adeta patlama yaşanmıştır. Yüksek Forint faiz oranlarına ve mortgage kredilerine desteğin azalmasına rağmen sektör inşa edilen konut sayısı bazında 2005 yılına kadar hızla büyümüştür. Ayrıca Euro ve İsviçre Frankı ile daha düşük faizle borçlanabilme imkanı da taşıdığı kur riskine rağmen sektördeki büyümeyi desteklemiştir. 2005 yılına kadar inşaat sektöründeki büyümeye olumlu katkıda bulunan diğer bir faktör de otoyol projelerindeki artıştır. 2006-2007 yıllarında kemer sıkma önlemlerinin yürürlüğe girmesini takiben kamu tarafından finanse edilen yol yapım ve inşaatlarda düşüş yaşanmış ve inşaat sektöründe daralma gözlenmiştir.

İnşaat sektöründe 2006'dan bu yana gözlenen düşüş, 2009'da, krizin de etkisiyle artarak devam etmiştir. Sektördeki üretim düşüşü 2009 yılında %4.3 olarak kaydedilmiştir. Macaristan ekonomisindeki küçülmeyle karşılaştırıldığında inşaat sektörünün daha iyi bir performans sergilediği görülse de, bu görece iyi performansın yakalanmasında, AB'den aktarılan fonlarla finanse edilerek kamu kurumları tarafından gerçekleştirilen altyapı yatırımlarının etkili olduğu değerlendirilmektedir. Nitekim, konut, ofis vb. bina yapımına yönelik inşaat hacmi, geçen yıla göre %12.6 azalırken; diğer inşaat faaliyetlerinde (yol vb. altyapı inşası) %6.2 oranında artış kaydedilmiştir. Devlet tarafından kaynak aktararak gerçekleştirilen söz konusu faaliyetlerin başında, genel yol, otoyolu yapımı, enerji hatları inşası, demiryolu yapımı/bakımı ve Metro-4 inşaatına yönelik faaliyetlerdir. 2009'da inşaat sektöründe çarpıcı düşüş kaydedilen alt sektörlerden bir diğeri de konut inşasıdır ve yıllık küçülme %11 olarak

kaydedilmiştir. Macaristan İnşaat Birliği tarafından yapılan açıklamada, geçtiğimiz yıl Macaristan'da 91.000 adet konut inşa edildiği, 2011 yılında ise inşa edilen konut sayısının 90.000'in altına olacağı bildirilmiştir.

Macar yetkililer, Macaristan'da en son 1930 yılında, yani 80 yıl önce bu kadar az ev inşa edildiğini bildirmiştir. Yetkililer, sorunun en büyük sebebinin ekonomik kriz olduğunu, ülkede son 2008 yılından bu yana ev fiyatlarının ortalama yüzde 30 civarında düşmesine rağmen halkın ev satın almaya sıcak bakmaması nedeniyle sektörün adeta durma noktasına geldiğini açıklamıştır.

Macaristan'da son 4 yıldır düşüşte olan konut fiyatları, 2012 yılında da 2011 yılına göre cari fiyatlarla %2.2, reel fiyatlarla ise %7.4 oranında düşüş göstermiştir. Kalkınma ve Kredi Bankası FHB'nin tahminlerine göre; 2013 yılında, daha düşük faiz oranları, daha uygun borçlanma koşulları ve devlet destekleri ile Macaristan'da konut fiyatları istikrara kavuşacaktır. FHB, böyle uygun piyasa koşullarının en son 2005 yılında kaydedildiğine dikkati çekmekte; ayrıca, Hükümetin mevcut konut alımlarına ilişkin desteklerinin süresini uzatma planının da piyasanın canlanmasına katkıda bulunacağını belirtmekte ve emlak piyasasının sağlam bir büyüme göstermesinin esas itibarıyla hane halkının alım gücünün iyileşmesi ile sağlanabileceğinin altını çizmektedir.

2.1.4. Bankacılık

Macaristan'da 2001 yılında yürürlüğe giren XCIII sayılı Yasa gereği, kambiyo mevzuatı liberalleştirilmiştir. Daha önce çok sıkı kurallara bağlı olan döviz işlemleri, AB mevzuatına uygun bir şekilde sermayenin serbest dolaşımını sağlamıştır.

Macaristan'da faaliyette bulunmak isteyen firmaların, ülkedeki bir bankada hesap açtırmaları gerekmektedir. Firmalar her türlü döviz ve forint hesabı ile ilgili işlemlerini gerçekleştirebilecekleri gibi, kar payı transferi yapmakta serbesttir. Sadece Macar hükümetine yapılması gereken ödemelerin (vergi ödemeleri vb.) ve ilgili kanunda belirtilen bazı uygulamaların forint üzerinden olması gerekmektedir.

Ayrıca, Macaristan Volksbank'da Türkiye Halk Bankası'nın hissesi bulunduğundan, banka bünyesinde oluşturulmuş "Türk Masası"nda Türkiye Halk Bankası'nın temsilcisi olan bir Türk görev yapmaktadır.

3.1. Doğrudan Yabancı Yatırımlar

Yabancı Yatırımlar	
Yıl	Milyar Dolar
2000	2.7
2001	3.9
2002	2.9
2003	2.1
2004	4.5
2005	7.7
2006	6.8
2007	3.9
2008	6.3
2009	1.9
2010	2.1
2011	5.7
2012	13.4

Kaynak: Birleşmiş Milletler

Macaristan bankacılık sistemi ve Macaristan'da faaliyette bulunan bankalarla ilgili bilgilere Macar Merkez Bankası <http://english.mnb.hu/> ve Macaristan Finansal Denetleme Otoritesi <http://www.pszaf.hu/en/> web adreslerinden ulaşılabilir.

2004 itibariyle kurumlar vergisi oranının %18'den %16'ya çekilmesi, eğitim ve AR-GE maliyetlerinin azaltılması, kalkınmaya yönelik daha avantajlı uygulamaların hayata geçirilmesi ve AB fonlarından da kaynak aktarımının gerçekleşmesiyle, Macaristan'a AB üyeliği ertesinde de doğrudan yabancı sermaye (FDI) girişinin devam ettiği görülmektedir. 2012 yılı sonu itibariyle ülkeye giren FDI miktarının 100 milyar doları aştığı görülmektedir. Ayrıca, Macaristan kişi başına düşen yaklaşık 7.310 dolarlık rakamla, MDAÜ arasında kişi başına en fazla yabancı sermaye çeken ülkeler listesinde 2. sıralarda yer almaktadır.

Macaristan'a yabancı sermaye akımının yakın gelecekte de devam etmesi beklenmekle beraber, özelleştirme çalışmalarının artık son aşamaya gelmesi ve artan işgücü maliyetleri göz önüne alındığında, rekabet gücünün büyük ölçüde Rusya, Çin ve Baltık ülkelerine kayması ülkeye girecek olan sermaye miktarının azalması yönünde bir sonuç doğuracağı düşünülmektedir. Bununla beraber, Macaristan'da göreceli ucuz olan nitelikli iş gücünün, yabancı firmaların telekomünikasyon merkezleri, teknoloji merkezleri ve Ar-Ge alanlarında bu ülkede yatırım yapma kararlarında önemli bir itici güç olmaya devam edeceği tahmin edilmektedir.

Macaristan'a giriş yapan doğrudan yabancı sermayenin ülkelere göre dağılımına ilişkin bakıldığında; Macaristan'a gelen doğrudan yabancı sermayenin yaklaşık %79'luk kısmının AB kaynaklı olduğu görülmektedir.

Macaristan'daki doğrudan yabancı sermaye yatırımlarının (yeniden yatırımlar-re-investments- hariç) sektörel dağılımı incelendiğinde; giriş yapan yabancı sermayenin yaklaşık %36'sına tekabül eden 19.5 milyar Euro'luk bölümünün imalat sanayine geldiği görülmektedir. Bu miktarın yaklaşık 5.7 milyar Euro'luk kısmı taşıt araçları; 3.9 milyar Euro'luk kısmı elektrikli ve optik cihazlar; 1.6 milyar Euro'luk kısmının ise kimyasallar sektörlerinde yapıldığı dikkat çekmektedir. Ayrıca metal sanayiine yapılan doğrudan yabancı sermaye yatırımı ise 1.4 milyar Euro olarak gerçekleşmiştir.

Öte yandan, hizmetler sektöründe yapılan toplam yabancı sermaye yatırımları 31.1 milyar Euro olup, bu rakam ülkeye çekilen toplam yabancı sermayenin %56'sına tekabül etmektedir. Alt sektörler itibariyle bakıldığında, ön plana çıkan sektörler ve bunların toplam yabancı sermaye içindeki paylarının ise gayrimenkul ve iş faaliyetleri (%21; 11.3 milyar Euro), ticaret (%16; 8.6 milyar Euro), finansal hizmetler (%10; 5.6 milyar Euro) ve ulaştırma ve haberleşme (%9; 5.1 milyar Euro) olduğu görülmektedir.

Tüm bu rakamlardan da anlaşılacağı üzere; Macaristan'da doğrudan yatırımların en yoğun olduğu sektörlerin başında imalat sanayi gelmektedir. Bu kapsamda dünyadaki en büyük 30 otomotiv üreticisinin 15'i üretimlerini Macaristan'da gerçekleştirmektedir. Bu alanda faaliyet gösteren toplam yabancı sermayeli firma sayısı ise 121'dir. Bunlar arasında, Mercedes-Benz, GM Opel, Suzuki, Audi, Daewoo-GM, Visteon, Bosch, Knorr-Bremse, Denso, Delphi – Calsonic, Delphi-Packard, Hankook, Bridgestone, Michelin gibi firmalar bulunmaktadır.

Ayrıca, elektronik ve optik donanımla ilgili ülkede toplam 470 yabancı firma faaliyet göstermekte olup, bu sektöre gelen yabancı sermaye miktarı ise 3.9 milyar Euro'ya, istihdam edilen çalışan sayısı ise 105.000 kişiye ulaşmıştır. Ayrıca, sektörün ülkenin toplam GSYİH içindeki payı ise %8 düzeyindedir. Bu ürün grubunda faaliyet gösteren bazı çokuluslu firmaların ise; GE Hungary, Philips, Flextronics, Samsung, Sony, TDK, Nokia, Siemens, Aikawa, Clarion, HP-Compaq, SANYO, National-Instruments, Ericsson, Hitachi gibi bu alanda dünyanın önde gelen firmaları olduğu görülmektedir.

Bazı uzmanlarca; ülkedeki pazar ekonomisinin önümüzdeki 10 yıl içinde daha net, belirgin bir hale gelmesi, başta sağlık sektörü olmak üzere yapılacak kamu reformları neticesinde yeni sektörlerle gelecek yabancı sermaye yatırımları ve çokuluslu şirketlerin stratejik dağılımının yeniden belirlenecek olması gibi faktörlerin, ülkeye girecek olan doğrudan yabancı sermaye miktarına olumlu katkı yapacağı öngörüsü yapılmaktadır. Bununla birlikte, özelleştirme çalışmalarının artık son aşamaya gelmesi ve dünya ekonomilerinde yaşanmaya başlayan krizin, ülkeye girecek olan sermaye miktarının azalması yönünde bir sonuç doğuracağı tahmin edilmektedir.

Öte yandan, Macaristan'da artan işçi ücretleri ve son 2-3 yıllık dönemdeki zayıf ekonomik performansı dikkate alındığında; rekabet gücünün büyük ölçüde Rusya, ÇHC, Slovakya, Hırvatistan, Romanya ve Bulgaristan gibi bölge ve bölge dışı ülkelere kaydığı görülmektedir. Ayrıca, Macaristan'da görece olarak ucuz olduğu söylenen nitelikli iş gücünün, yabancı firmaların telekomünikasyon merkezleri, teknoloji merkezleri ve ar-ge alanlarında bu ülkede yatırım yapma kararlarında önemli bir itici güç olmaya devam edeceği tahmin edilmektedir.

3.2. Ülkeler İtibarı ile Doğrudan Yabancı Yatırımlar

Ülkelere Göre Yabancı Yatırımlar	
Ülkeler	Pay, %
Almanya	25
Hollanda	14
Avusturya	13
Lüksemburg	6
Fransa	5
ABD	5
İngiltere	3
Belçika	2
İtalya	2
İsviçre	1
Norveç	1
Diğer	23

Kaynak: Macaristan Ticaret ve Yatırımları Geliştirme Ajansı

3.3. Macaristan'daki Serbest Bölgeler (Özel Ekonomik Bölgeler)

Macaristan'ın 1 Mayıs 2004 tarihi itibarıyla AB üyeliği ile birlikte, 2913/92/EEC sayılı Topluluk Gümrük Kodu yürürlüğe girmiş olup, üyelik öncesi gümrük serbest bölgelerinde uygulanan Macar Gümrük Mevzuatı yürürlükten kaldırılmıştır. Söz konusu mevzuat uyarınca, üye ülkeler Topluluğun gümrük alanının belli bölgelerini serbest bölgeler olarak belirleyebilmekte ya da serbest antrepo oluşturmaya yönelik karar alabilmektedir.

Bu kapsamdaki Topluluk mevzuatı uyarınca, serbest bölgelerde sadece Topluluk dışı ticaret ilişkisi bulunan, yani üçüncü ülkeler ile ihracat-ithalat ilişkisi olan firmalar faaliyette bulunabilecek, söz konusu firmalar bu kapsamdaki mamul ürünlerini AB pazarına satamayacaklar, Topluluk Gümrük Kodu uyarınca ancak gümrük idarelerinin yetkisi çerçevesinde ürünler işleme tabi tutulabilecektir (dahilde işleme gibi).

Ülkenin AB üyeliği ile birlikte, daha önce serbest bölgelerde faaliyette bulunan 143 firmanın faaliyetlerine son verilmiş, bu firmalar 1 Mayıs 2004 tarihi itibarıyla yerel firma olarak faaliyetlerine devam etmişlerdir. Söz konusu katılım tarih ertesinde, Topluluk mevzuatı uyarınca serbest bölgelerde faaliyetlerine kesintiye uğramadan devam etmek isteyen firmalara 01/03/2004 tarihinden itibaren ilgili gümrük idaresine başvuru hakkı verilmiştir.

Diğer taraftan, Macaristan'ın AB üyeliği ile birlikte ülkede serbest bölgelere ihtiyaç olup olmayacağı hususunda Macar Hükümeti, ilgili firmalar ve dernekler ile görüşmelerde bulunulmuştur. Söz konusu görüşmeler neticesinde herhangi bir somut karara ulaşılamamış olduğu, ama katılım tarihinden itibaren Macar devletinin ekonomik olarak faydalı görmesi halinde serbest bölge kurulması yönünde karar alabileceği hususu da yetkililer tarafından ifade edilmiştir.

Ayrıca yetkililer, üyelik öncesi Macaristan'da serbest bölgelerde faaliyet gösteren firmaların çok büyük bir oranının (%90'dan fazlası) AB üyesi ülkelere yönelik faaliyette bulunduğunu, bu kapsamda AB'ne katılım ertesinde söz konusu firmalar açısından serbest bölgelerde faaliyette bulunmanın avantajını yitirdiğini belirtmişlerdir.

Yukarıda da belirtilen hususlar ışığında, AB üyeliği ertesinde mevcut durumda Macaristan'da "serbest bölge" uygulaması bulunmamaktadır.

4.1. Macaristan'da İş Kurma Mevzuatı

Macaristan'da firma kurmak için önce firma tipi seçilmeli, adı belirlenmeli ve seçilen ismin başka bir firma adına kayıtlı olup olmadığına Tescil Mahkemesi'nce kontrolünün yapılmasının ardından bir avukat tarafından "Şirket Kuruluş Belgesi-ŞKB" (the Articles of Incorporation ya da the Deed of Foundation) hazırlanmalı ve hazırlanacak bu belge bir avukat, yasal danışman veya bir noter tarafından tasdik edilmelidir. Bu belge hazırlanırken, ilgili Yasa'da bulunan örnek formun kullanılması imkanı da bulunmaktadır.

ŞKB'nin; şirketin adı, merkezinin adresi, şirket ortaklarının isim, ünvan, adres ve anne kızlık isimleri, şirketin faaliyet alanı, sermaye miktarı, şirketin yöneticilerinin isim, adres ve anne kızlık isimleri, ortakların payları, şirket adına imza yetkisine sahip kişilerin isim ve adresleri, eğer atanması gerekiyorsa denetleme kurulu ve murakkıpa ilişkin bilgiler, eğer belirli bir süre için kurulmuşsa şirketin süresi vb. bazı bilgileri içermesi gerekmektedir. Bu bilgiler, kamuya açık bilgiler olup, şirket ortaklarının, kamuya açık olmasını istemedikleri hususlara ilişkin ayrı bir belge imzalayıp, Macar makamlarına sunması beklenmektedir.

Macar kanunlarına göre; Macaristan'da kurulan tüm şirketlerin "tescil" ettirilmesi, bunun için ise, ŞKB'nin imzalanmasından itibaren 30 gün içinde "Macaristan Tescil Mahkemesi"ne başvurulması gerekmektedir. 1 Temmuz 2008 tarihinden itibaren, bu başvurunun elektronik ortamda yapılması zorunluluğu getirilmiş olup, buna ilişkin ilgili belgelere <http://ceginformacioszolgalat.irm.gov.hu/?mid=91&lang=hu> (Macarca) adresinden ulaşılması mümkündür. Basitleştirilmiş elektronik başvuru olarak adlandırılan bu yöntem kullanıldığında hem başvuru maliyeti aşağıya çekilmekte hem de başvurunun onaylanması süresi 30 günden 7 güne indirilebilmektedir. Eğer kanun gereği, şirketin kuruluşu herhangi bir ön izni gerekiyorsa (banka kuruluşu vb), bu durumda bu belgenin de başvuruya eklenmesi gerekmektedir. Bu başvuru yaptığı andan itibaren, başvuru kabul ya da red edilene kadar geçen sürede şirket faaliyetlerine başlayabilmektedir.

Eğer normal yollardan başvuru yapılmışsa, Tescil Mahkemesi, kendisine başvuru yapıldıktan sonra en geç 30 gün içinde bir karar vermek zorundadır. Eğer mahkeme bu süreler içinde olumlu ya da olumsuz bir karara varamazsa, bu durumda yukarıda belirtilen süreleri takip eden 9. gün sonunda firmanın otomatik olarak tescil edildiği kabul edilir. Temsilcilik ve Büro'ların da Mahkemeye kayıt olma zorunluluğu bulunmaktadır.

Tescil Mahkemesine kayıt olan şirket aynı zamanda, yerel belediyelere, Devlet Vergi Ofisi, Merkezi İstatistik Ofisi ve Sosyal Güvenlik Otoritesi'ne de kayıt olmak zorundadır.

Şirket türlerine göre kayıt ücretleri ise şöyledir; (1 Euro: 280 Forint)

- Kamuya ait Anonim şirketler için 600.000 forint,
- Özel sektöre ait Anonim şirketler için 100.000 forint
- Tüzel kişiliğe sahip diğer şirketler (Kft.) için 100.000 forint
- Tüzel kişiliği olmayan şirketler (Kkt. ve Bt.) için 50.000 forint
- Yabancı bir şirketin Bürosu için 250.000 forint
- Temsilcilik Ofisi için 150.000 forint

Macaristan'da kurulacak bazı tür şirketler için "minumum sermaye gerekliliği" aranmakta olup, bu limit, Limited Şirketler (Kft.) için 500 bin forint, Kamuya Açık Anonim Şirketler (Nyrt) için 20 milyon forint, Özel Anonim Şirketler (Zrt.) için ise 5 milyon forinttir. Diğer şirket türleri için ise, böyle bir minumum sermaye limiti bulunmamaktadır.

Ayrıca, Eylül 2007 tarihinde yapılan son değişiklikle, bu sermayenin tamamı "nakdi" veya "ayni" olabilmektedir. Öte yandan, tescil için başvurmadan önce sermayenin en az yarısının Macaristan'da açılacak bir banka hesabına yatırılması gerekmektedir. Tescil tarihinden sonra, geri kalan nakdi sermayenin 1 yıl, ayni sermayenin ise en geç 3 yıl içinde ödenmesi zorunluluğu bulunmaktadır.

Nyrt. formatındaki Anonim Şirketlerde, sermayenin en az %50'si veya 10 milyon forintlik kısmı nakdi sermaye biçiminde olmalı, toplam sermayenin en az %25'lik kısmı tescil öncesi banka hesabına yatırılmalı, sermayenin geri kalan kısmı ise eğer nakdi ise 1 yıl, ayni ise 5 yıllık süre içinde ödenmelidir. Bununla birlikte, Zrt. formatındaki Anonim Şirketler için 5 milyon forintlik sermayenin tamamı "ayni" olabilmektedir. Bununla birlikte, hem limited hem de anonim şirket türlerinde eğer şirket sadece 1 (bir) kişi tarafından kurulmuşsa, bu durumda sermayenin tamamı tescil başvurusu yapılmadan önce ödenmiş olması gerekmektedir.

Tescil Mahkemesi, ibraz edilen bütün dökümanları aldığı yazılı olarak beyan eder. Yeni şirketin sosyal sigorta numarası, vergi numarası ve istatistik numarası da Mahkeme'deki diğer bir bölüm tarafından verilmektedir.

Çabuk ve sorunsuz bir tescil işlemi için şirketlerin aşağıdaki belgeleri ibraz etmeleri gerekmektedir:

- Ana sözleşme veya şirketin kuruluşuna ilişkin belge (Memorandum of Association)
- Yabancı bir ortakla şirket teşkil edildiğine ilişkin sertifikanın aslı ile tasdik edilmiş Macarca tercümesi (gerçek kişilerin pasaport numarası da talep edilmektedir.)
- Şirketin bütün ortaklarının ve yöneticilerinin tasdik edilmiş listesi
- İmza sirküleri (şirket adına imza atabilecek yetkililerin imzası)
- Şirketin kuruluşu sırasında her bir kurucu tarafından yapılan sermaye veya benzeri katkıların miktarının belgelendirilmesi
- Tescil ücretinin ödendiğine ilişkin belge
- Resmi Gazete'de yayım bedelinin ödendiğine dair belge
- Prosedürel ödentilerin yapıldığına ilişkin belge
- Depozitonun yatırıldığına dair belge
- Tescil için başvuru

Yukarıda belirtilenler çerçevesinde yabancı dildeki bütün dökümanlar Macaristan'da tercüme ve tasdik edilmelidir.

Tescil Mahkemesi, şirketlerin kuruluşuna ilişkin olarak kendilerine sunulan belgelerin Macar kanunlarına uygun olup olmadığını araştırmaktadır. Söz konusu Mahkeme, bu tetkiki müteakip, şirketin kaydını yazılı bir kararla teyid etmektedir

4.2.Şirket Türleri

1988 tarihli “Macaristan Şirketler Yasası”, AB mevzuatına uyum sağlamak üzere önce 1997 yılında büyük ölçüde değiştirilmiş, ardından da sözkonusu Yasa’da 2006 yılında kapsamlı bir değişikliğe gidilmiş ve bugünkü (Act IV of 2006 on Business Associations) halini almıştır. 2006 yılında yapılan güncellemede, Yasa büyük ölçüde AB üyesi ülkelerde geçerli mevzuatta ile paralel hale getirilmiştir.

Yürürlükte bulunan Yasa’ya göre, Macaristan’da yerli veya yabancı uyruklu tüm gerçek ve tüzel kişiler, herhangi bir ön izne gerek kalmadan Macaristan’da şirket kurma hakkına sahiptirler. Bu konudaki tek koşul, kurulacak şirketin merkezini Macaristan olmasıdır. Mevcut haliyle yasada 4 ana şirket türü tanımlanmaktadır. Bunlar;

- Limited Şirket (Macarca Adı: Korlátolt Felel?sség? Társaság-Kft.
- Genel Ortaklık (Macarca Adı: Közkereseti Társaság- Kkt)
- Limitli Ortaklık (Macarca Adı: Betéti Társaság -Bt.)
- Anonim Şirket (Macarca Adı: Részvénytársaság-Rt./ Zártkör?en M?köd? Részvénytársaság-Zrt./ Nyilvánosan M?köd? Részvénytársaság-Nyrt.)

Temel olarak, bu firma çeşitleri arasındaki farkı, üstlenilen mali sorumluluğun ölçüsü belirlemektedir. Macaristan’da iş yapmak isteyen gerçek ve tüzel kişiliğe sahip yabancılar, bu şirket türlerini, herhangi bir sınırlamaya maruz kalmadan, kurma veya kurulu bir şirkete ortak olma hakkına sahiptirler.

Ancak, bankacılık gibi özel izin gerektiren alanlarda önceden bir izin alınması gerekiyorsa, şirketin kurulabilmesi için önce bu iznin alınması koşulu aranmaktadır. Ayrıca, Macar kanunlarına göre, bazı alanlarından ancak belirli şirket türleri faaliyet gösterebilir. Örnek vermek gerekirse, bankacılık yapabilmek için mutlaka Anonim Şirket (Nyrt veya Zrt) kurulması şartı aranmaktadır.

Limited Şirket: Yukarıda sayılan şirket türleri arasında, küçük ve orta ölçekli yerli ve yabancı girişimcilerin en çok tercih ettikleri şirket türü, macarca kısaltması Kft. olan ve Türkiye’deki limited şirkete tekabül eden şirket türüdür. Bu şirket türü, görece olarak az sayıda ortağın olduğu ve her bir ortağın şirketin faaliyetlerine aktif olarak katıldığı durumlarda daha çok tercih edilen bir şirket türü olup, ortaklar şirketin yükümlülüklerini şirketteki payları kadar paylaşmaktadırlar.

Bu türden şirketler, tek kişi tarafından da kurulabilmekte olup, yasal olarak sermayesinin ise en az 500.000 forint (Yaklaşık 2.500 ABD doları) olması gerekmektedir. (Daha önce 3 milyon forint olan bu miktar Eylül 2007 tarihinde yapılan değişiklikle bu seviyeye çekilmiştir.) Bu sermaye miktarının, nakdi veya aynı olarak ödenmesi mümkündür.

Öte yandan, şirket tek ortaklı bir şirket olarak kurulması veya sermayenin tamamının aynı biçimde ödenecek olması durumlarında, şirket sermayesinin tamamının, şirketin kayıt ettirilmesi için yapılacak başvurudan önce ödenmesi koşulu aranmaktadır. Eğer şirketin birden fazla ortağı varsa ve şirketin sermayesinin hepsi aynı olarak ödenmeyecekse, bu durumda şirket sermayesinin %50’sinin (ya da sermayenin en az 250 bin forintlük kısmının) başvurudan önce açılacak banka hesabına yatırılması gerekmektedir. Sermayenin geri kalan kısmı ise, tescilden sonra geçen 1 yıllık süre içinde ödenmek durumundadır.

Şirketin en üst karar alma birimi, “ortaklar toplantısı” olup, bu toplantının en az yılda bir defa yapılması koşulu bulunmaktadır. Bu toplantıda karar alınabilmesi için ise, kuruluş sözleşmesinde aykırı bir madde yoksa şirket hisselerinin en az %51’ine sahip olan ortakların toplantıda hazır bulunması gerekmektedir. Şirketin günlük işleri bu amaçla görevlendirilecek müdür tarafından yürütülebilmektedir. (Şirket Müdürü şirketin ortaklarından birisi de olabilir.) Ayrıca, bu tür şirketler, eğer sermayesi 50 milyon forintten fazla değilse veya istihdam ettiği işgücü sayısı 200’ü aşmıyorsa, “denetleme kurulu” belirlemek zorunda değildirler.

Anonim Şirket: Bu şirket türü, yastada en fazla düzenleme getirilen şirket türü olup, Türkiye'deki anonim şirketlere benzemektedir. Bu şirket türü, görel olarak sermayenin büyük ve çok sayıda ortağın olduğu durumlarda daha fazla tercih edilmektedir. Bununla birlikte, bu şirket türünün tek kişiden tarafından kurulması da mümkündür.

Bu tür şirketlerin genel kısaltması Bt. iken, şirketin hisselerinin tamamı veya bir kısmının halka arz edilen kamu şirketleri Nyrt. (Nyilvánosan M?köd? Részvénytársaság) olarak adlandırılmakta, özel şahısların tarafından kurulan ve hisseleri kamuya açık olmayan şirketler ise Zrt. (Zártkören Mköd Részvénytársaság) olarak tanımlanmaktadır. Öte yandan, minimum sermaye miktarı, Nyrt. şeklindeki şirketlerde 20 milyon HUF (yaklaşık 20.000 ABD Doları), Zrt. türü şirketlerde ise 5 milyon HUF (yaklaşık 5.000 ABD Doları) olarak belirlenmiştir. Bu şirket türünde, normal, ayrıcalıklı, çalışanlar için vb. çeşitli şekillerde hisse türleri olabilmektedir. Herbir hisse, hisse sahibinin şirketteki hak ve sorumluluğunu temsil etmektedir.

Şirketin en üst karar alma merci "hissedarlar toplantısı" olup, bu toplantıda şirket hakkında stratejik kararlar alınmaktadır. Ayrıca, bu tür şirketler, günlük işleri yürütmekle yetkili bir "yönetim kurulu" ile bir "denetleme kurulu" ve "murakkıp" tayin etmek zorundadırlar. Son olarak, bu şirket türü, tüm diğer şirket türleri arasında hisse senedi çıkarma yetkisine sahip olan tek şirket türü olması açısından da farklılık göstermektedir.

Genel Ortaklık: Bu şirket türünün kurulabilmesi için en az iki ortağın olması koşulu aranmakta olup, bu ortaklar şirketteki paylarına bakılmaksızın, sınırsız olarak şirketin borç ve yükümlülüklerinin tamamını üstlenmektedirler. Ayrıca, diğer şirket türlerinde kurulmuş olan şirketler de, bu tür şirketin ortağı olabilirler. Bu tür şirketlerde, ortakların şirketin faaliyetlerine aktif bir biçimde katılması ve yürütmesi koşulu aranmaktadır. Eğer şirketin istihdam ettiği işgücü sayısı 200'ü aşıyorsa bu durumda şirket tarafından bir "denetleme kurulu" atanması zorunluluğu bulunmaktadır.

Limitli Ortaklık: Bu şirket türünün kurulabilmesi için en az iki ortağın olması koşulu aranmakta olup, ortaklarından birisinin sınırsız, diğerinin ise ortaklığı ile sınırlı yükümlülük ve sorumluluğu bulunmaktadır. Şirketi yönetme ve 3. taraflarla iş yapmaya sadece sınırsız sorumluluğa sahip olan ortak yetkilidir. Kar dağıtımı ise, ortakların hisselerine göre yapılmakta olup, tarafların karar vermesi durumunda bunda değişikliğe gidilebilmektedir. Ancak, herhangi bir ortağın kar dağıtımından tamamen çıkarılması mümkün değildir. Ayrıca, eğer şirketin istihdam ettiği işgücü sayısı 200'ü aşıyorsa bu durumda şirket tarafından bir "denetleme kurulu" atanması zorunluluğu bulunmaktadır.

Diğer: Macaristan'da iş yapmak isteyen yabancı yatırımcıların kurabileceği iki ayrı ortaklık türü daha mevcuttur. Bunlardan ilki "Temsilcilik Ofisi" olup, bu yolla kurulan Ofis, ana firma adına Macaristan'da temel olarak ürünlerin pazarlanması konusunda çalışmalar yapabilmekte, bunların dışında faaliyetlerde bulunması mümkün olmaktadır. Bu tür ofisler, Macaristan'da yatırım yapmak isteyen ancak bu yatırımı yapmadan önce pazarın koşullarına ve ürünlerine karşı talebi görmek isteyen firmalar için ideal bir yöntem olmaktadır. Temsilcilikler kendi isimleri adına iş bağlantıları yapamadıklarından, gerek kurumlar gerek gelir vergisi ödemekle yükümlü olmadıkları gibi Muhasebe Kanunu'nun hükümlerine de uymak zorunda değildirler.

Macaristan'da yabancı firma için iş yapma tekniklerinden bir diğer ise, Macaristan'da bir "Şube-Büro" açılmasıdır. Bu Şube, temsilcilik ofisinin aksine, ana firmanın temel iştiğal alanına giren faaliyetleri yapma yetkisine sahip olmaktadır. Şubeler de yukarıda tanımlanan firma tipleri gibi Tescil Mahkemesi'ne, merkezi ve yerel vergi kurumlarına kaydedilmelidir. Söz konusu şubelerde istihdam edilecek yabancı ve Macar çalışanlar ortak girişimin yabancı sahibi ile iş sözleşmesi yaparlar. Muhasebe tutma esasları Macar firmalarınıninki ile aynıdır. Macaristan'da kayıtlı bir muhasebe şirketini bu konuda yetkilendirmelidirler. Söz konusu şubeler yıllık mali bildirimlerde bulunmalı ve vergi raporları hazırlamalıdır. Şubeler kurumlar vergisi ödemekle yükümlü olup, gelir vergisi ödemekle yükümlü değildirler.

Tüm bu firma türleri arasında, sadece limited (Kft.) ve Anonim Şirket (Nyrt. ve Zrt.) “tüzel kişiliğe” sahip olup, diğerlerinin tüzel kişiliği bulunmamaktadır. Bununla birlikte, tüm şirket türlerinin kendi adlarına iş yapma ve yükümlülük alma konusunda yasal kapasitesi bulunmaktadır.

4.3.Macaristan’da Yatırımlara Sağlanan Teşvikler

Macaristan’a yatırım yapılması durumunda ödenecek verginin maksimum %80’i tutarı kadarı vergiden düşülebilmektedir. Vergi teşviklerinin uygulanmasında maksimum süre 10 yıldır. Teşvik yatırımın gerçekleştirildiği yıl başlamakta ve dokuz yıl daha devam etmektedir.

Teşviklerde uygulanan oranlar bölgelere göre değişmektedir. Bölgelere göre uygulanan maksimum muafiyet oranları şöyledir: Budapeşte %25, Pest Bölgesi %30, Batı Trans Tuna %50, Macaristan’ın diğer tüm bölgeleri %50. Yukarıdaki oranlara orta büyüklükteki firmalar için %10, küçük firmalar için %20 ilave yapılmaktadır.

Teşvik büyüklüğüne göre; yatırım değerinin 50 milyon Euro’yu geçen tutarı için herhangi bir kısıtlama yoktur. Yatırımın 50-100 milyon Euro’luk kısmı için bölgesel teşvikin %50’si, 100 milyon Euro’nun üzerindeki kısım için bölgesel teşvikin %34’ü uygulanır. (Örnek olarak Budapeşte’de yatırım durumunda bölgesel teşvik oranı %25’tir. 135 milyon Euro tutarında yatırım için: 50 milyon € %25, 100-50 milyon € %25-%50, 135-100 milyon € %25-%34)

5.1.Macaristan’ın Dış Ticareti

Serbest piyasa ekonomisine geçiş ile birlikte, Macaristan dış ticaretinde uygulanan liberal politikalar ülkenin dış ticaret hacminde de etkisini göstermiş ve yıllar itibariyle ülkenin ticaret hacminde hızlı gelişmeler kaydedilmiştir. Macaristan dış ticaretinin büyük kısmını ülkede üretim yapan çok uluslu şirketler tarafından gerçekleştirilmekte, bu da ülkenin dış ticaret hacminin uluslararası ekonomik ortamda yaşanan değişikliklerden çok daha çabuk etkilenmesine yol açmaktadır.

Macaristan’ın dış ticareti 2012 yılında gerek ithalat gerekse ihracat bakımından azalmıştır. 2012 yılında Macaristan’ın ihracatı yaklaşık %6 oranında azalarak 104 milyar dolara, ithalatı ise yaklaşık %6 oranında azalarak 95 milyar dolar olup, Macaristan dış ticareti 9 milyar dolar fazla vermiştir. Macaristan’ın 2012 yılında dış ticaret hacmi ise 199 milyar dolara ulaşmıştır.

Ekonomik geçiş döneminde dış ticaretin kompozisyonu da dönüşüme uğramıştır. Elektronik ve telekomünikasyon araçları, otomobil parçaları ve makineler önemli ihraç ürünleri haline gelmiştir. İthal edilen işlenmiş ürünlerin re-export edilmesi bu kalemlerin ihracattaki payının artmasında önemli rol oynamıştır. Gıda ürünleri önemli bir ihraç kalemi olmasına rağmen bu ürünlerin toplam ihracat içindeki payı %6 seviyesindedir.

Macaristan’ın hem ihracat hem de ithalatında makine ve taşıt araçlarını ilk sırada yer almaktadır. Bu ürün grubunda Macaristan net ihracatçıdır. Bu yapının oluşmasında 1990’lı yılların başından bu yana çok uluslu şirketlerin Macaristan’da gerçekleştirmiş olduğu yatırımların ve bu yatırımlarla oluşturulan üretim kapasitesinin çok önemli bir payı bulunmaktadır.

Dış ticaret ağırlıklı olarak batı pazarlarına yönelmiştir. Macaristan’ın ihracatının ve ithalatının büyük bir bölümü AB üyesi ülkelerle gerçekleşmiştir. İhracat ve ithalattaki %25’lik payı ile Almanya ülkenin en önemli ticari ortağıdır. Rusya, Macaristan’ın ithalatında özellikle petrol ve gaz gibi enerji ürünleri ile önemli bir yere sahiptir. Bu ülke Macaristan’ın ihraç ürünleri için de önemli bir pazardır. Ayrıca Çin, Macaristan’ın önemli ticaret ortaklarından biri haline gelmiştir. Çin firmaları AB pazarına girebilmek için Macaristan’da üretim tesisleri kurmaktadır.

Dış Ticaret Göstergeleri (Milyar Dolar)

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
İhracat	55	62	74	95	108	83	95	111	104
İthalat	48	60	78	94	109	77	87	101	95
Denge	7	2	-4	1	-1	6	8	10	9
Hacim	103	122	152	189	217	160	182	212	199

Kaynak: Trademap

5.1.1. Macaristan'ın İhracatında Başlıca Ürünler

İhraç Ettiği Başlıca Ürünler (Milyon Dolar)

GTİP No.	Ürünler	2010	2011	2012	2011/ 2012 % Değişim
	Genel Toplam	94.692	111.216	104.020	-6
8517	Telli telefon-telgraf için elektrikli cihazlar	11.260	12.116	7.033	-42
8703	Otomobil, steysin vagonlar	4.150	4.898	4.986	2
8528	Televizyon alıcıları, video monitörleri ve projektörler	5.884	4.219	3.839	-9
8708	Kara taşıtları için aksam, parçaları	3.280	4.217	3.809	-9
3004	İlaçlar (dozlandırılmış)	2.969	3.687	3.782	2
8407	Alternatif-rotatif kıvılcım ateşlemeli, içten yanmalı motorlar	2.830	3.346	3.598	7
8471	Otomatik bilgi işlem makineleri, üniteleri	2.640	2.987	2.931	-2
8408	Dizel, yarı dizel motorlar (hava basıncı ile ateşlenen, pistonlu	2.156	2.700	2.245	-17
2710	Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar	1.447	2.057	2.183	6
8544	İzole edilmiş kablo ve teller	1.764	2.455	1.983	-19
9032	Otomatik kontrol ve ayar alet ve cihazları	1.320	1.706	1.812	6
4011	Kauçuktan yeni dış lastikler	854	1.384	1.526	10
8536	Gerilimi 1000 voltu geçmeyen elektrik devresi teçhizatı	1.022	1.325	1.277	-3
1005	Mısır	874	1.210	1.268	4
8414	Hava-vakum pompası, hava/gaz kompresörü, vantilatör, aspiratör	989	1.171	1.116	-4
2716	Elektrik enerjisi	696	1.123	1.015	-9
8409	İçten yanmalı, pistonlu motorların aksam-parçaları	931	1.228	1.003	-18
9401	Oturmaya mahsus mobilyalar, aksam-parçaları	736	893	894	0,1
8529	Radyo, televizyon, radar cihazları vb cihazların aksam ve parçaları	1.123	1.196	850	-29
8537	Elektrik kontrol, dağıtım tabloları vb.	607	807	806	-0,1
8413	Sıvılar için pompalar, sıvı elevatörleri	660	841	705	-16
8538	Elektrik kontrol/dağıtım için tablo, konsollar, masalar vb.	432	669	685	2
8504	Elektrik transformatörleri, statik konvertörler	655	801	667	-17
8472	Büro için diğer makina ve cihazlar	537	537	627	16
7208	Demir-çelik sıcak hadde yassı mamulleri-genişlik 600mm. fazla	404	571	626	9
8411	Turbojetler, turbo-propeller, diğer gaz türbinleri	425	527	621	17
8511	Motorlar için elektrikli ateşleme cihazları	385	561	616	9
8418	Buzdolapları, dondurucular, soğutucular,	551	627	607	-3
0207	Kümes hayvanlarının etleri ve yenilen sakatatı	478	635	596	-6
2309	Hayvan gıdası olarak kullanılan müstahzarlar	488	571	586	2
3926	Plastikten diğer eşya	409	627	581	-7
8481	Muslukçu, borucu eşyası	410	561	580	3

3006	Diğer eczacılık ürünleri	260	503	554	10
8539	Gerilimi 1000 voltu geçmeyen elektrik devresi teçhizatı	582	585	542	-7
8534	Baskı devreler:	290	381	538	41
3901	Etilen polimerleri (ilk şekillerde)	596	675	517	-23
8542	Elektronik entegre devreler, mikro devreler	427	587	515	-12
8716	Taşıtlar için römorklar, yarı römorklar vb. ile aksam-parçaları	384	607	513	-15
1206	Ayçiçeği tohumu (kırılmış olsun olmasın)	266	285	508	78
3923	Plastikten ambalaj malzemeleri	390	481	467	-3
2929	Azot gruplu bileşikler	274	327	462	41
9029	Devir adedi sayaçları, üretim sayaçları, taksimetreler, milometreler	387	471	461	-2
8502	Elektrik enerjisi üretim (elektrojen) grupları ve rotatif elektrik konvertörleri	153	305	449	47
7204	Demir-çelik döküntü ve hurdaları, bunların külçeleri	387	556	448	-19
8541	Diyotlar, transistörler vb. Yarı iletkenler, piezo elektrik kristaller	566	672	446	-34
2711	Petrol gazları ve diğer gazlı hidrokarbonlar	79	109	445	305
8431	Makine ve cihazlar ile birlikte kullanılmaya elverişli aksam ve parçalar	331	481	441	-8
9031	Diğer ölçme, kontrol alet ve cihazları, profil projektörleri	481	484	438	-9
9619	Hijyenik ürünler	-	-	429	100
1512	Ayçiçeği tohumu, aspir veya pamuk tohumu yağları ve bunların fraksiyonları	254	407	423	4

Kaynak: Trademap

5.1.2. Macaristan'ın İthalatında Başlıca Ürünler

İthal Ettiği Başlıca Ürünler (Milyon Dolar)

GTİP No.	Ürünler	2010	2011	2012	2011/2012 % Değişim
	Genel Toplam	87.355	101.369	95.342	-6
8517	Telli telefon-telgraf için elektrikli cihazlar	5.048	5.841	5.072	-13
2709	Ham petrol	2.947	4.649	4.378	-5
2711	Petrol gazları ve diğer gazlı hidrokarbonlar	2.990	3.478	3.567	2
3004	ilaçlar (dozlandırılmış)	2.574	3.053	2.734	-10
8708	Kara taşıtları için aksam, parçaları	2.357	2.893	2.523	-12
8529	Radyo, televizyon, radar cihazları vb cihazların aksam ve parçaları	3.668	2.500	2.508	0,3
8409	İçten yanmalı, pistonlu motorların aksam-parçaları	1.726	2.297	2.191	-4
8542	Elektronik entegre devreler	3.527	3.083	2.133	-30
2710	Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar	1.801	2.207	2.039	-7
8703	Otomobil, steysin vagonlar	1.667	2.043	1.969	-3
8544	İzole edilmiş kablo ve teller	1.500	1.774	1.557	-12
2716	Elektrik enerjisi	1.100	1.565	1.554	-1
8471	Otomatik bilgi işlem makineleri, üniteleri	1.227	1.463	1.540	5
8536	Gerilimi 1000 voltu geçmeyen elektrik devresi teçhizatı	1.047	1.347	1.211	-10
8473	Yazı, hesap, muhasebe, bilgi işlem, büro için diğer makine ve cihazların aksamı	1.050	1.129	1.084	-4
8483	Transmisyon milleri, kranklar, yatak kovanları, dişliler, çarklar	843	1.043	981	-6
8414	Hava-vakum pompası, hava/gaz kompresörü, vantilatör, aspiratör	821	1.017	973	-4
8528	Televizyon alıcıları, video monitörleri ve projektörler	974	976	902	-7
8504	Elektrik transformatörleri, statik konvertisörler, endüktörler	952	912	768	-15
8534	Baskı devreler	829	830	763	-8

3926	Plastikten diğer eşya	664	869	758	-12
7601	İslenmemiş alüminyum	739	915	740	-19
8541	Diyotlar, transistörler vb. Yarı iletkenler, piezo elektrik kristaller	915	1.025	719	-29
8411	Turbojetler, turbo-propeller, diğer gaz türbinleri	435	707	706	-0,2
8413	Sıvılar için pompalar, sıvı elevatorleri	713	926	675	-27
4011	Kauçuktan yeni dış lastikler	386	546	542	-1
8479	Kendine özgü fonksiyonlu makina ve cihazlar	361	408	486	19
7326	Demir/çelikten diğer eşya	396	474	464	-2
8538	Gerilimi 1000 voltu geçmeyen elektrik devresi teçhizatı	347	510	457	-10
4002	Sentetik kauçuk, taklit kauçuk, stiren-butadien kauçuğu vb	271	514	451	-12
8481	Muslukçu, borucu eşyası	343	457	433	-5
7318	Demir-çelikten cıvata, somun, vida, vb.	351	447	407	-9
7408	Bakır teller	292	457	405	-11
3907	Poliasetaller, diğer polieterler ve epoksi reçineler (ilk şekillerde)	327	414	391	-5
8701	Traktörler	169	382	379	-1
8501	Elektrik motorları, jeneratörler	293	400	374	-6
3002	İnsan ve hayvan kanı, serum, aşı, toksin vb. ürünler	270	439	373	-15
0203	Domuz eti	248	328	369	12
8704	Eşya taşımaya mahsus motorlu taşıtlar	253	393	355	-9
8421	Santrifüjler	270	331	328	-1
8516	Elektrikli anında veya depolu su ısıtıcılar ve daldırma tipi ısıtıcılar	263	325	325	0,18
3920	Plastiklerden diğer plakalar, levhalar, filmler, folyo ve şeritler	255	322	318	-1
3923	Plastikten ambalaj malzemeleri	292	342	317	-7
7210	Demir veya alaşımsız çelikten yassı hadde mamulleri	281	338	314	-7
7207	Demir veya alaşımsız çelikten yarı mamuller	7	141	312	121
3808	Böcek ilaçları	269	324	310	-4
2701	Taşkömürü; taşkömüründen elde edilen briketler, topak ve benzeri katı yakıtlar	320	404	296	-26
9018	Tıpta, cerrahide, dişçilikte ve veterinerlikte kullanılan alet ve cihazlar	189	192	281	46
8523	Sesleri ve diğer fenomenleri kaydetmeye mahsus diskler, bantlar vb.	431	379	276	-27
8532	Sabit, değişken veya ayarlanabilir (ön ayar yapılabilir) elektrik kondansatörleri	321	325	274	-15
Kaynak: Trademap					

5.1.3. Macaristan'ın Başlıca Ülkeler İtibarı ile Dış Ticareti

Başlıca Ülkeler İtibarı ile İhracat (Milyon Dolar)

Ülkeler	2010	2011	2012
Almanya	23.854	27.550	25.719
Romanya	5.073	6.759	6.212
Slovakya	4.900	6.513	6.144
Avusturya	4.534	6.283	6.035
İtalya	5.235	5.550	4.833
Fransa	4.745	5.183	4.765
İngiltere	5.125	5.072	4.278
Çek Cumhuriyeti	3.312	4.133	3.966
Polonya	3.464	4.275	3.915
Rusya Federasyonu	3.370	3.571	3.251

Hollanda	3.029	2.761	2.823
ABD	1.929	2.268	2.540
İspanya	3.012	2.933	2.381
Ukrayna	1.925	2.266	2.343
Çin	1.532	1.687	1.794
Hırvatistan	1.146	1.606	1.717
Sırbistan	1.157	1.546	1.666
Türkiye	1.599	1.862	1.560
Belçika	1.532	1.583	1.510
Slovenya	1.034	1.232	1.200
BAE	916	1.946	1.197
İsveç	971	1.105	1.093
Bulgaristan	791	997	973
İsviçre	934	1.004	952
Güney Afrika	450	839	780
Danimarka	618	748	746
Japonya	612	598	576
Meksika	296	371	484
Singapur	587	835	405
Bosna Hersek	352	357	368
İsrail	356	450	349
Yunanistan	398	401	344
Brezilya	171	263	334
Hong Kong	270	319	305
Portekiz	410	349	304
Kanada	243	226	295
Hindistan	358	487	285
Suudi Arabistan	112	237	262
Finlandiya	333	280	254
Litvanya	215	242	247
Güney Kore	295	353	239
Norveç	215	220	206
Avustralya	289	316	196
İrlanda	255	198	188
Estonya	85	203	183
Letonya	167	178	180
Cezayir	41	60	158
Makedonya	137	146	158
Malezya	96	235	158
Beyaz Rusya	194	163	158
<i>Kaynak: Trademap</i>			
<i>Başlıca Ülkeler İtibarı ile İthalat (Milyon Dolar)</i>			
Ülkeler	2010	2011	2012
Almanya	22.271	24.178	23.467
Rusya Federasyonu	6.826	8.880	8.294
Çin	6.176	6.079	6.977
Avusturya	5.537	6.666	6.674
Slovakya	3.407	5.474	5.241

Polonya	3.720	4.696	4.447
İtalya	3.663	4.564	4.208
Hollanda	3.770	4.230	3.902
Fransa	3.219	3.693	3.417
Çek Cumhuriyeti	2.886	3.469	3.240
Romanya	2.087	3.242	2.658
Belçika	1.985	2.131	2.007
İngiltere	1.664	2.072	1.819
ABD	1.572	1.948	1.718
Ukrayna	871	1.367	1.559
Güney Kore	2.877	2.098	1.230
Japonya	1.894	1.588	1.210
Tayvan	1.360	1.302	1.120
İspanya	1.049	1.190	1.093
İsveç	799	1.116	998
Slovenya	907	1.131	995
Meksika	279	404	773
Türkiye	423	497	577
Sırbistan	368	506	552
Danimarka	637	615	529
İsviçre	663	777	525
İrlanda	449	506	512
Finlandiya	425	461	511
Hırvatistan	319	408	450
Tayland	267	284	432
Malezya	158	240	406
Hindistan	275	352	373
Singapur	912	854	325
Bulgaristan	199	280	250
Portekiz	146	187	224
Filipinler	315	212	206
Brezilya	105	140	164
İsrail	112	146	157
Kanada	186	738	139
Endonezya	74	107	126
Litvanya	67	95	120
Bosna Hersek	103	126	115
Lüksemburg	101	93	104
Kazakistan	90	111	89
Yunanistan	97	125	87
Hong Kong	1.447	1.131	78
Beyaz Rusya	64	84	72
Karadağ	36	68	67
Güney Kıbrıs	76	71	63
Vietnam	28	35	55
<i>Kaynak: Trademap</i>			

5.1.4. Macaristan'ın Dış Ticaret Politikası ve Vergiler

5.1.4.1. Dış Ticaret Politikası

Macaristan'ın dış ticaret mevzuatı, 2004 yılında AB'ye girişi ile AB mevzuatına uyumlu hale getirilmiş ve 110/2004 (IV,28) sayılı Hükümet kararında düzenlenmiştir. AB üyeliği ile birlikte Macaristan'da dış ticaret "Avrupa Ekonomik Alanı ile Ticaret" ve "Avrupa Ekonomik Alanı Dışı Ticaret" olarak ikiye ayrılmıştır.

AB'ye tam üye olan Macaristan'ın, Ortak Ticaret politikası kapsamında, kendisinin ayrı ticaret politikası önlemi soruşturması yürütme yetkisi bulunmamaktadır. Bu nedenle, AB tarafından uygulamaya konulan tüm ticaret politikası önlemleri (anti-damping vergisi, telefi edici vergi, kota vb.) Macaristan tarafından da aynen uygulanmaktadır. AB tarafından, aralarında ülkemiz menşeli ürünlere karşı da uygulanan ticaret politikası önlemlerine ise, AB'nin bu amaçla oluşturduğu ve aşağıda adresleri verilen web sayfalarından ulaşılabilir.

Anti-Damping Önlemleri

http://europa.eu.int/comm/trade/issues/respectrules/anti_dumping/stats.htm

Telafi Edici Vergiler

http://ec.europa.eu/trade/issues/respectrules/anti_subsidy/index_en.htm

Kota ve Gözetim Uygulamaları

http://ec.europa.eu/trade/issues/respectrules/safeguard/index_en.htm

İthalat Lisansları

Macaristan'a ithalatta ürünlerin %95'i için ithalat lisansı uygulaması kaldırılmasına rağmen, DTÖ üyesi olmayan ya da Çin gibi bazı ülkelerden ithal edilen tekstil, giyim, ayakkabı gibi bir takım ürünlerde ithalat lisansı aranmaktadır. Ayrıca silah ve mühimmat, askeri malzemeler, sağlığa zararlı maddeler, biyolojik silah yapımında kullanılan maddeler, ilaçlar, banknot yapımında kullanılan özel kağıt çeşitleri, nükleer ürünler ve uranyum cevheri gibi ürünlerin ithalatında çeşitli lisans ve ön izin uygulamaları mevcuttur. Balık ve balık konservesi, pestisit, kıymetli metaller, kullanılmış ya da yeniden üretime tabi tutulmuş araba lastikleri ve bazı yeniden kullanılabilir atıklar için de çeşitli kısıtlamalar mevcuttur.

Dış ticaret mevzuatı uyarınca, ithalatında ya da ihracatında Macaristan Ekonomi ve Ulaştırma Bakanlığı Ticaret Lisansları Ofisi'nden (<http://www.mkeh.gov.hu/>) ya da Macaristan Tarım Bakanlığı'ndan "Lisans" alınmasını gerektiren ürünler şöyledir:

- Bazı tarım ürünleri
- Silahlar, ilaçlar ve radyoaktif maddeler. İlaçlar için ayrıca ilgili otoriteden de ön izin alınması gerekmektedir.
- Geri dönüşümlü eşya ticareti, zararlı atıkları ticareti, bazı hayvan ve bitki türlerinin ticareti, savunma teknolojileri.

Ayrıca uluslararası anlaşmalar ile ticaretine sınırlamalar getirilmiş ürünler için de:

- İthalat ya da ihracatları lisansa tabi kılınmakta, ya da
- Belirsiz bir zaman için bu ürünlerin ticareti askıya alınmakta ya da yasaklanmaktadır.

Tarım ürünleri Ticareti AB'nin Ortak Tarım Politikası çerçevesinde yürütülmektedir. Uyuşturucular, kimyasallar, atıklar ve nükleer maddeler ile ilgili diğer düzenlemeler, ilgili Bakanlıklar tarafından yürütülmektedir.

Bunların yanı sıra, hayvan ve bitki sağlığı, kimyasal maddelerin ithalatı, teknik standartlar, paketleme ve etiketleme gibi konularda da aynı şekilde AB mevzuatı aynen uygulanmakta olup, söz konusu alanlarda

AB mevzuatını uygulamakla yükümlü ve yetkili Macar makamlarının listesi ise aşağıda gösterilmektedir. Öte yandan, bu konulardaki AB mevzuatı, madde bazında <http://export-help.cec.eu.int/> adresinde yer alan web sayfasından temin edilebilmektedir.

Tarifeler ve Diğer Vergiler

1 Mayıs 2004 tarihi itibarıyla AB'ye tam üye olan Macaristan, AB'ye üye diğer ülkeler gibi Avrupa Birliği'nin Ortak Ticaret Politikası'nın bir parçası olarak Ortak Gümrük Tarifesi'ni (OGT) uygulamaktadır. OGT, halen 2658/87 sayılı Konsey Yönetmeliği çerçevesinde uygulanmakta, tarifeleri gösterir liste ise her yıl yenilenmektedir. Macaristan'ın AB'ne girişinden sonra ortalama gümrük vergisi oranlarında azalma olmuş ve ortalama gümrük vergileri %3.5 ile %8.9 arasında değişmektedir.

Avrupa Birliği'nde yürürlükte bulunan gümrük vergilerine, internet aracılığıyla http://ec.europa.eu/taxation_customs/dds/en/tarhome.htm adresinden yer alan TARIC web sayfasından ulaşmak mümkün bulunmaktadır. Söz konusu web sayfasında, madde tanımı veya Gümrük Tarife İstatistik Pozisyonu (GTİP) bazında arama yapılmasına olanak tanınmakta, ayrıca söz konusu ürüne ilişkin başka kısıtlamalar varsa onlar da ayrıca gösterilmektedir.

Türkiye-Macaristan dış ticaretinde, tamamiyle AB-Türkiye Gümrük Birliği anlaşması uygulanmaktadır. Bu nedenle Türk sanayi ürünlerinin Macaristan'a ithalatından gümrük vergisi alınmamakta ve Türk mallarının ithalatında ATR belgesi gerekmektedir.

Katma Değer Vergisi (KDV): 1 Ocak 2012 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere genel KDV oranı %27'ye çıkarılmıştır. Ayrıca, "süt, süt ürünleri, ekmek" gibi bazı temel gıda ürünlerinde uygulanan KDV oranı değişmemiştir. İndirimli oran, insan kullanımına yönelik eczacılık ürünleri, engelliler için tıbbi cihazlar, tıbbi amaçlarla kullanılan diet maddeleri, insan sütü ikameleri, tıbbi amaçlı oksijen, kitap, günlük gazete ve dergilerde geçerli olup, ihracatta, bazı sağlık hizmetlerinde, bir takım ilaçlarda, eğitimde, okul kitaplarında, ise KDV uygulanmamaktadır.

Kurumlar Vergisi: 2003 yılı sonuna kadar %18 olan kurumlar vergisi, 2004 yılı itibarıyla %16'ya indirilmiştir. Ayrıca, en az bir kişi istihdam eden ve istihdam ettiği işgücüne asgari ücretin en az 1.5 katı ücret ödeyen firmalar, vergiye tabi gelirlerinin 50 milyon forinte kadar olan kısmı için %10 kurumlar vergisi ödemek için başvuruda bulunma hakkına sahiptir. 1 Ocak 2008 tarihi itibarıyla, bu firmaların ilk 5 milyon forintlük vergi matrahına uygulanan %10'luk indirimli vergi oranı için üst limit 50 milyon forinte çıkarılmıştır. Ancak firmanın bu indirimden yararlanabilmesi için, ilk 50 milyon forintlük kısımdaki 6 puanlık farkı, yeni işçi istihdam etme, borçlarını ödeme, özürü istihdam etme gibi alanlarda harcaması zorunluluğu bulunmaktadır. Bu uygulama KOBİ netiliğinde firmalara yönelik olarak çıkarılmış bir kolaylıktır. Buna ek olarak firmalar %4 oranında "dayanışma vergisi" ödemek durumundadırlar ve bu verginin matrahı hiç bir indirimle gidilmeden önceki vergi öncesi karı da içermekte olup, bu matrahtan sadece Ar-Ge harcamaları düşülebilmektedir.

Bireysel Gelir Vergisi: 1 Ocak 2009 tarihinden geçerli olmak üzere, alt gelir grubu için uygulanan gelir vergisi oranı %18 olarak tutulmuş ancak bu oran için uygulanan 1.7 milyon HUF'luk gelir limiti 1.9 milyon HUF'a çıkarılmıştır. Bu miktarın üzerinde yıllık gelire sahip olan bireyler için uygulanan vergi oranı ise %36 olarak kalmıştır. Ayrıca, bireyler, elde ettikleri sermaye ve diğer yatırım gelirinden %20 oranında vergi ödemek zorundadırlar. Buna ek olarak, aynen şirketler gibi, yıllık geliri 7.4 milyon forinti aşan bireyler (Bu üst limit daha önce 6 milyon forinti iken 2009 yılı başı itibarıyla 7.4 milyon forinte yükseltilmiştir.) %4 oranında "dayanışma vergisi-solidarty tax" ödemek zorundadır.

Özel Tüketim Vergisi: Macaristan tarafından, alkol ve alkollü içecekler, tütün ürünleri ve bazı yakıt ürünlerinde değişen oranlarda özel tüketim vergisi uygulanmakta olup, söz konusu vergi oranlarına "<http://exporthelp.europa.eu/>" adresinde yer alan web sayfasından ulaşılabilir. Öte yandan, 11 Mayıs 2009 tarihinde yapılan değişiklikle, yine 1 Temmuz'dan geçerli olmak üzere söz konusu vergilerde %5 ile %7 oranlarında artışa gidilmiştir. (Macar yasalarına göre, içeriğinde en az %1.2 oranında alkol bulunan içecekler "alkollü içecek" kabul edilmektedir.)

Emlak Alım-Satım Vergisi: Genel olarak emlak alım satımında uygulanan bu vergi %10'dur. Alıcı tarafından ödenen bu vergi, arazi alım satımı hariç olmak üzere, KDV oranı da ilave edilmiş mülkün değeri üzerinden alınmaktadır. Apartman dairesi ve evler için ise, 4 milyon HUF'luk kısma kadar %2 olan söz konusu oran, bu değer üstündeki bölümler için de %6 olarak uygulanmaktadır.

Taşıt Alım-Satım Vergisi: Taşıt alım satımlarında tahsil edilen bu vergi, aracın motor hacmine göre değişmekte olup, uygulanan vergi oranı ise cm³ başına 18 ila 24 forint arasında bulunmaktadır.

Taşıt Kayıt Parası: Taşıt alım-satım vergisi dışında, Macaristan'da trafiğe çıkan her motorlu araç (araba ve motorsiklet) için 250.000 ila 9.622.000 HUF arasında değişen oranlarda "taşıt kayıt vergisi" ödenmesi zorunludur. Ayrıca bu vergi, satıcı veya ithalatçı tarafından ödenmektedir.

Çevre Koruma Ürün Vergisi: Belirli yağ ürünleri, kauçuk araba lastiği, soğutma ekipmanları ve buzdolapları, piller, ticari amaçlı basılmış kağıtlar ve elektrikli ve elektronik cihazların Macaristan'daki yerli üreticileri ve ithalatçıları, değişen oranlarda Çevre Koruma Vergisi ödemek zorundadır. Bu oran soğutma ekipmanı ve ticari paketlemeler hariç, kilo başına hesaplanmaktadır. Ayrıca, ithal mallarda söz konusu vergi, mal serbest dolaşıma sokulmadan evvel gümrük kapısında ödenmek durumundadır.

Ekoloji Vergisi: 1 Ocak 2004 tarihinden bu yana uygulanmaya başlanan bu vergi ile işin tabiatı gereği belirli limitler çerçevesinde çevreye bırakılan zararlı maddeler karşılığında işyerlerinden tahsil edilmekte olup, vergi oranı bırakılan zararlı maddelerin "hava", "su" ve "toprağa" bırakılmasına göre değişik oranlarda uygulanmaktadır. (Örneğin, sülfür dioksit için kg başına 0.2 Euro) Bu vergi, çeyrek dönemler itibarıyla peşin ödenmekte, daha zorla fiili miktarlara göre fark ya tahsil edilmekte ya da firmaya geri ödenmektedir.

Enerji Üretici ve Dağıtıcı Firmalarca Ödenmesi Gereken Vergi (Robin Hood Vergisi): 1 Ocak 2009 yılından başlamak ve 2009 ve 2010 yıllarında geçerli olmak üzere, gaz, petrol, ısıtma ve elektrik üretimi alanında faaliyet gösteren firmalara %8 oranında bir "özel vergi" (söz konusu vergi, kamuoyunda "Robin Hood Vergisi" olarak adlandırılmaktadır.) getirilmiştir. Yenilenebilir enerji üreten firmalar ile yıllık 50 MW elektrikden az üretimi olan firmalar bu vergiden muaf tutulmakta olup, bu yoldan elde edilen gelir merkezi ısıtma yolu ile ısınan, eski rejim döneminden kalma ve genellikle düşük gelirli ailelerin yaşadığı blokların ısıtma maliyetlerini destekleme amacıyla kullanılacaktır.

Yerel Vergiler

Bina (Yapı) Vergisi: Binalardan alınan bu vergi, m² başına yıllık maksimum 1.170 forint veya yerel yönetim tarafından belirlenen piyasa değerinin en fazla %3 oranında ödenmektedir.

Arazi Vergisi: Üzerine yapı olmayan arazilerden tahsil edilen bu vergide m² başına yıllık maksimum 260 forint veya yerel yönetim tarafından belirlenen piyasa değerinin en fazla % 3 oranında ödenmektedir.

Yerel İş Vergisi: Belediyeler kendi bölgelerinde faaliyette bulunan firmalardan yerel vergi tahsilatı yapmaktadır. Bu vergilerden en önemlisi ve sıklıkla uygulananı "Yerel İş Vergisi"dir. Yerel iş vergisi, firmanın vergi matrahının ki bu matrah net satış geliridir. Tabanının maksimum %2'si oranında olmakta, ayrıca bu oranın belirlenmesi ve vergi ile ilgili firmalara imtiyaz tanınması tamamen Belediyelerin yetkisinde bulunmaktadır. Ayrıca, 2006 yılı başında yapılan değişiklikle, bu verginin tamamı, kurumlar vergisinden düşülebilmektedir.

Belediye Vergisi: İstihdam edilen işgücü sayısına göre hesaplanan bu vergide, vergi miktarı istihdam edilen işgücü başına maksimum yıllık 2600 forint tutarındadır.

Diğer Ödemeler: Yukarıda belirtilenlerin dışında, Macaristan'da faaliyet gösteren firmaların yapmak zorunda olduğu diğer ödeme ve katkı payları ise şöyledir;

- **Rehabilitasyon Fonu Katkısı:** Macaristan'da firmaların istihdam ettikleri işgücünün %5'i engelli insanlardan oluşmak zorunda olup, bu kriteri sağlayamayan firmaların, iyileştirme Fonu'na istihdam etmediği her bir engelli işgücü için yıllık 177.600 forint ödeme yapması gerekmektedir.

Ancak, firmanın toplam istihdamı 20'nin altında ise bu katkı payını yapma zorunluluğu bulunmamaktadır.

- **Mesleki Eğitim Fonu Katkısı:** Macar firmalar, mesleki eğitim yapan okullara destek amacıyla kurulan bu fona istihdam ettiği işgücü başına yıllık maaşlarının %1.5'i oranında katkı sağlamak durumundadır.
- **Kültür Fonu Katkısı:** Belirli mal ve hizmetlerin (film, dergi, yapı malzemeleri, video kiralama ve reklam gibi) perakende satımı ile iştigal eden işletmelerin, KDV hariç yıllık satış vergileri üzerinden %0.2 ile %25 oranında değişen oranlarda Kültür Fonuna katkı yapması zorunluluğu bulunmaktadır. Ayrıca, değeri 120 milyon forint üzerinde olan bina inşaa eden müteahhitlik firmalarının da bu değerin %0.2'si oranında bir katkı sağlaması gerekmektedir.
- **İnovasyon Katkısı:** Mikro ve küçük ölçekli olanlar hariç, tüm işletmeler yıllık satış gelirlerinin %0.3 oranında bir ödemeyi yapmak zorundadırlar. Öte yandan, bu miktar, firmalar tarafından yapılan Ar-Ge harcamaları kapsamında matrahtan düşülebilmektedir.

5.1.4.2. Tarife Dışı Engeller

Macaristan'ın 1 Mayıs 2004 tarihinde Avrupa Birliği'ne üye olmasıyla birlikte, dış ticarete ilişkin olarak AB mevzuatı uygulanmaya başlanmıştır. Bu çerçevede, Macaristan'ın ithalatında münferit bir kısıtlamaya gitmesi söz konusu değildir. Ancak, zaman zaman karşılaşılan sorunlar mevzuatın farklı veya yanlış yorumlanmasından kaynaklanmaktadır. Dolayısıyla, ilgili AB mevzuatının gerektirdiği belgelere sahip olan ülkemiz ürünlerine yönelik, genel veya sektörel bir tarife dışı engel uygulanmamaktadır.

5.1.4.3. Ürün Standartları ile İlgili Uygulamalar

Teknik standartlar konusunda Macaristan, AB mevzuatını takip etmekte olup, bu mevzuata ilişkin bilgilere <http://ec.europa.eu/enterprise/newapproach/standardization/harmstds/reflist/construc.html> veya <http://www.newapproach.org/> web sitelerinden ulaşılabilir.

Öte yandan, AB tarafından düzenlenmemiş alanlarda, Macaristan kendi ulusal standart ve teknik mevzuatını uygulamakta olup, Macar standartlarına ilişkin bilgilere Macaristan Standartlar Ofisi'nin (Magyar Szabványügyi Testület-MSZT) <http://www.mszt.hu> adresinde yer alan web sayfasından ulaşılması mümkündür.

EMI standardı mecburi değil, fakat ülke içindeki firmalar tarafından tercih edilen bir uygulamadır. Buna karşılık CE standartları mecburidir. EMI belgesi ile Macaristan'dan ihracat yapılamamakta, çünkü bu belge sadece Macaristan'da geçmektedir. Macaristan'ın AB'ye standardizasyon uyumu halen tamamlanmamıştır. Birçok sektörde AB standartlarının Macaristan standartlarına uyum çalışmaları devam etmektedir. Yaklaşık %80 oranında uyumlaştırma çalışması tamamlanmıştır. Bir firma için EMI belgesini almak, ürüne göre değişse de, yaklaşık 1 ay sürmektedir. Eğer bir ürün için AB standardı yoksa, EMI o ürünle ilgili bir standart hazırlar ve ülke içinde, sadece o standart geçerli olur. Bir ürün EMI sertifikasına sahipse, bu sertifika diğer AB ülkelerinde geçerli değildir. Türkiye'deki bir firma CE işaretini almışsa, Macaristan için EMI veya başka bir belgeye ihtiyaç yoktur.

6.1. Türkiye-Macaristan Ticareti

Türkiye-Macaristan Dış Ticaret Değerleri (Milyon Dolar)				
Yıllar	İhracat	İthalat	Hacim	Denge
2000	110	216	326	-106
2001	170	187	357	-17
2002	201	326	527	-125
2003	285	417	702	-132
2004	350	705	1.055	-355
2005	379	946	1.325	-567
2006	486	1.286	1.772	-800
2007	776	1.424	2.200	-648
2008	684	1.286	1.970	-602
2009	446	987	1.433	-541
2010	441	1.382	1.823	-941
2011	509	1.494	2.003	-990
2012	518	1.184	1.702	-666
2012 (Ocak-Ekim)	423	982	1.405	-559
2013 (Ocak-Ekim)	542	1.003	1.546	-461

Trademap

1997 yılında imzalanan STA ve 2004 yılında iki ülke arasında tesis edilen Gümrük Birliği, iki ülke ticaret hacmine olumlu katkı sağlamıştır. 2000 yılında sadece 326 milyon dolar olan ikili ticaret hacmi, 2011 yılı sonuna gelindiğinde yaklaşık 6 kat oranında artmış ve 2 milyar dolara ulaşmıştır.

Ancak aynı dönem içinde, bir yandan ikili ticaret hacmi hızla artarken, diğer yandan da ilk başlarda dengeli bir seyir izleyen ticaretin, özellikle 2004 yılından sonra, ülkemiz aleyhine her sene artan oranlarda açık verir hale gelmiştir.

Yaşanan küresel kriz nedeniyle son yıllarda Türkiye ile Macaristan arasındaki ikili ticaret hacminde görülen artış, 2009 yılında ilk kez tersine dönerek %37'lik bir oranla gerilemiş ve 1.433 milyon dolar düzeyinde gerçekleşmiştir. 2010 yılında ise %27 oranında artarak yeniden yükselişe geçmiş 1.823 milyon dolara, 2011 yılında %10 artarak 2.003 milyon dolara, 2012 yılında ise %15 azalarak 1.7 milyar dolar olmuştur.

Türkiye-Macaristan ikili ticaretine ihracatımız açısından bakıldığında, Macaristan'a yönelik ihracatımızın 2003 yılından bu yana ilk defa gerilediği ve 2009 yılında bir önceki yıla göre yaklaşık %33 oranında azalarak 446 milyon dolar, 2010 yılında 441 milyon dolar, 2011 yılında 509 milyon dolar ve 2012 yılında ise %2 artarak 518 milyon dolar seviyesinde yükselmiştir.

2012 yılında ülkemizin Macaristan'dan yaptığı ithalat ise, bir önceki yıla göre %21 oranında azalarak 1.184 milyon dolar olmuştur. İthalat ve ihracat rakamlarındaki gelişmeler sonucunda, ülkemizin Macaristan'a yönelik dış ticaret açığı 666 milyon dolar olmuştur.

Genel olarak bakıldığında, Macaristan'a yönelik ihracatımızın %94.6'sını sanayi ürünleri, %5.36'sını ise tarım ürünleri oluşturmaktadır. İhracatımızda olduğu gibi, Macaristan'dan yapılan ithalatta da sanayi ürünlerinin payı yüksektir.

Türkiye'nin Macaristan'a İhracatında Başlıca Ürünler (1000 Dolar)

GTİP No.	Ürünler	2010	2011	2012	2011/2012 % Değişim
	Genel Toplam	440.766	508.647	518.030	2
8708	Karayolu taşıtları için aksam, parça ve aksesuarlar	24.147	37.565	42.004	12
8703	Binek otomobilleri ve esas itibarıyla insan taşımak üzere imal edilmiş diğer motorlu taşıtlar	34.968	34.379	38.210	11
8528	Monitörler ve projektörler, televizyon alıcı cihazları	5.689	9.509	27.937	194
6109	Tişörtler, fanilalar, atletler, kaşkorseler ve diğer iç giyim eşyası (örme)	14.618	17.619	14.476	-18
7413	Bakırdan demetlenmiş teller, kablolar, örme halatlar ve benzerleri (elektrik için izole edilmiş olan)	6.778	13.210	13.045	-1
7322	Demir veya çelikten elektriksiz merkezi ısıtmaya mahsus radyatör, motorlu hava püskürtücüler, bunlar	9.140	11.604	9.598	-17
8418	Buzdolapları, dondurucular ve diğer soğutucu ve dondurucu cihazlar ve ısı pompaları	13.824	9.690	8.980	-7
7606	Alüminyum saclar, levhalar, şeritler (kalınlığı 0,2 mm. yi geçenler)	3.465	9.726	8.852	-9
5211	Pamuklu mensucat (pamuk oranı < % 85 olan sentetik veya suni liflerle karıştırılmış)	5.472	8.357	8.846	5
7113	Mücevherci eşyası ve aksamı (kıymetli metallere veya kıymetli metallere kaplama metallere)	6.089	8.747	8.488	-3
3926	Plastikten diğer eşya	3.604	6.070	8.270	36
7306	Demir veya çelikten diğer ince ve kalın borular ve içi boş profiller	3.377	4.223	7.692	82
5902	Naylon, poliamid, poliester vb.esaslı iç ve dış lastiği için mensucat	4.958	8.657	7.689	-11
1206	Ayçiçeği tohumu	5.182	4.225	7.654	81
8544	İzole edilmiş teller, kablolar ve diğer elektrik iletkenler; tek tek kaplanmış liflerden oluşan	8.279	8.558	7.495	-12
5209	Pamuklu mensucat (ağırlık itibarıyla % 85 veya daha fazla pamuk içeren ve m2 ağırlığı 200 gr. l geçse)	4.289	7.410	7.422	0,2
8536	Gerilimi 1000 voltu geçmeyen elektrik devresi teçhizatı (anahtarlar, röleler, sigortalar, fişler)	5.845	8.258	7.211	-13
5407	Sentetik filament ipliklerinden dokunmuş mensucat	7.306	7.687	7.080	-8
5205	Pamuk ipliği (dikiş ipliği hariç) (ağırlık itibarıyla pamuk oranı >=%85 ve perakende olarak satılacak)	4.256	5.889	6.925	18
7616	Alüminyumdan diğer eşya	5.308	7.944	6.831	-14
3004	Tedavide veya korunmada kullanılmak üzere hazırlanan ilaçlar (dozlandırılmış)	1.554	5.682	5.383	-5
9015	Arazi ölçme, hidrografik, oşinografik, hidrolojik, meteorolojik veya jeofizik alet ve cihazları; tel	130	-	5.245	100
8409	Sadece veya esas itibarıyla 84.07 veya 84.08 pozisyonlarındaki motorların aksam ve parçaları	426	843	5.230	520
5402	Sentetik filament iplikleri (dikiş ipliği hariç) (perakende olarak satılacak hale getirilmemiş)	4.608	5.782	4.611	-20
7604	Alüminyumdan çubuklar ve profiller	3.386	3.874	4.507	16
6206	Kadınlar ve kız çocuklar için bluzlar, gömlekler ve gömlek-bluzlar	3.803	4.148	4.389	5
0805	Turuncgiller (taze/kurutulmuş)	5.615	5.247	4.284	-18
8517	Telefon cihazları, ses, görüntü veya diğer bilgileri almaya veya vermeye mahsus diğer cihazlar	4.174	1.810	4.188	131
5702	Dokunmuş halılar ve dokumaya elverişli maddelerden diğer yer kaplamaları	3.034	5.875	3.894	-34
4803	Tuvalet ve yüz temizliği için ince kağıt, havlu veya kağıt peçete vb. kağıtlar	367	3.461	3.877	12
5515	Sentetik devamsız liflerden diğer dokunmuş mensucat	701	3.010	3.747	24
5509	Sentetik devamsız lifden iplik (dikiş ipliği hariç) (toptan)	2.315	3.909	3.672	-6
8504	Elektrik transformatörleri, statik konvertörler (örneğin; redresörler) ve endüktörler	2.100	1.747	3.659	109
6108	Kadın ve kız çocuk için kombinezon, jüp veya jüpon, slip ve külot, gecelik, pijama, lizöz, bornoz vb	2.495	2.583	3.647	41
8403	Merkezi ısıtma kazanları (84.02 pozisyonundakiler hariç)	2.639	5.727	3.577	-38
8414	Hava veya vakum pompaları, hava veya diğer gaz kompresörleri, fanlar, aspiratörü olan havalandırmaya	7.443	6.586	3.542	-46

5208	Pamuklu mensucat (ağırlık itibarıyla % 85 veya daha fazla pamuk içerenler)	1.513	1.914	3.367	76
8537	Elektrik kontrol, dağıtım tabloları, panolar, konsollar, kabinler, diğer mesnetler	501	890	3.353	276
8704	Eşya taşımaya mahsus motorlu taşıtlar	11.831	658	3.321	404
3920	Plastikten diğer levha, plaka, şerit, film, folyo(gözeneksiz)	1.559	2.606	3.271	25
6204	Kadınlar ve kız çocuk için takım elbise, takım, ceket, blazer, elbise, etek, pantolon etek, vb.	6.199	5.617	3.193	-43
8516	Elektrikli su ısıtıcıları, elektrotermik cihazlar, ortam ısıtıcıları, saç ve el kurutucuları, ütüler	2.242	3.907	3.173	-19
8462	Metalleri dövme, çekiçleme,kalıpta dövme,kesme, taslak çıkartma, şatafatlama,	2.582	3.008	3.030	1
8538	Esas itibarıyla 85.35, 85.36 veya 85.37 pozisyonlarında yer alan cihazlarda kullanılmaya uygun aksam	1.096	1.555	3.023	94
8450	Ev veya çamaşırhane tipi yıkama makinaları (yıkama ve kurutma tertibatı bir arada olanlar dahil)	3.871	4.502	2.968	-34
8471	Otomatik bilgi işlem mak. Bunlara ait birimler; manyetik veya optik okuyucular	1.702	2.701	2.948	9
3923	Plastiklerden eşya taşınmasına veya ambalajlanmasına mahsus malzeme, tıpa, kapak, kapsül	1.833	2.002	2.873	44
6203	Erkekler ve erkek çocuk için takım elbise, takım, ceket, blazer, pantolon, tulum ve şort	2.293	2.734	2.745	0,4
3208	Esası sentetik polimerler veya tabii polimerler olan, susuz bir ortamda eriyen veya dağılan boya	3.252	3.169	2.675	-16
6110	Kazak, süveter, hırka, yelek vb. eşya (örme)	4.795	8.813	2.584	-71
Trademap					

Türkiye'nin Macaristan'dan İthalatında Başlıca Ürünler (1000 Dolar)

GTİP No.	Ürünler	2010	2011	2012	2011/2012 % Değişim
	Genel Toplam	1.382.212	1.494.487	1.184.520	-21
0102	Canlı büyükbaş hayvanlar (at, eşek, katır ve bardolar hariç)	61.246	143.228	134.743	-6
8528	Monitörler ve projektörler, televizyon alıcı cihazları	123.633	136.912	123.955	-9
8517	Telefon cihazları, ses, görüntü veya diğer bilgileri almaya veya vermeye mahsus diğer cihazlar	419.901	382.921	88.262	-77
8472	Diğer büro makinaları (teksir, adres basma, para ayırma-sayma-paketleme, kağıt para verme, kalem açma	72.251	69.636	80.923	16
2929	Diğer azot gruplu bileşikler	12.675	21.087	51.279	143
8708	Karayolu taşıtları için aksam, parça ve aksesuarlar	33.517	43.954	38.303	-13
8471	Otomatik bilgi işlem mak. Bunlara ait birimler; manyetik veya optik okuyucular	42.773	34.707	36.773	6
8703	Binek otomobilleri ve esas itibarıyla insan taşımak üzere imal edilmiş diğer motorlu taşıtlar	10.507	11.788	36.467	209
4011	Kauçuktan yeni dış lastikler	6.715	14.599	27.573	89
3901	Etilen polimerleri (ilk şekillerde)	26.383	26.575	27.275	2
1005	Mısır	25.579	8.860	24.152	173
2710	Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar	349	14.339	20.850	45
3904	Vinil klorür veya diğer halojenlenmiş olefinlerin polimerleri (ilk şekillerde)	24.454	45.743	18.480	-60
3004	Tedavide veya korunmada kullanılmak üzere hazırlanan ilaçlar (dozlandırılmış)	30.050	23.389	16.924	-28
7108	Altın (platin kaplamalı altın dahil) (işlenmemiş veya yarı işlenmiş ya da pudra halinde)	4.534	10.489	15.701	50
2803	Karbon (tarifenin başka yerinde belirtilmeyen)	13.072	18.918	14.952	-21
8413	Sıvılar için pompalar (ölçü tertibatı olsun olmasın) ve sıvı elevatörleri	12.530	17.146	14.657	-15
3909	Amino reçineler, fenolik reçineler, poliüretanlar (ilk şekillerde)	10.400	15.192	13.669	-10
3902	Propilen ve diğer olefinlerin polimerleri (ilk şekillerde)	20.803	17.813	13.348	-25

8539	Kızma-deşarj esaslı elektrik ampulleri (monoblok far üniteleri ve mor-kızıl ötesi ışınli ampuller);	14.956	12.570	12.860	2
8537	Elektrik kontrol, dağıtım tabloları, panolar, konsollar, kabinler, diğer mesnetler ve sayısal kontro	5.119	10.457	12.797	22
8512	Motorlu taşıtlar, bisiklet, motosikletlerde için aydınlatma veya işaret cihazları, cam siliciler vb	9.360	5.975	10.714	79
9619	Hijyenik havlular ve tamponlar, bebek bezleri ve benzeri hijyenik eşya	-	-	10.689	100
8536	Gerilimi 1000 voltu geçmeyen elektrik devresi teçhizatı (anahtarlar, röleler, sigortalar, fişler)	9.288	9.727	10.436	7
8411	Turbojetler, turbopropellerler ve diğer gaz türbinleri	812	5.081	9.633	90
8547	Elektrikli makina, cihaz, alet, elektrik tesisatları için izole edici bağlantı parçaları, borular vb	8.661	10.725	9.147	-15
8481	Borular, kazanlar, tanklar, depolar ve benzeri diğer kaplar için musluklar, valfler (vanalar)	5.708	8.686	9.007	4
3402	Yıkama, temizleme müstahzarları (sabunlar hariç)	7.933	12.325	8.656	-30
2932	Sadece oksijenli heterosiklik bileşikler		3.241	8.585	165
3920	Plastikten diğer levha, plaka, şerit, film, folyo (gözeneksiz)	3.826	5.659	8.020	42
8419	Isı değişikliği yöntemi ile maddeleri işlemek için cihazlar, elektrikli olmayan şofbenler	1.758	2.713	7.898	191
7204	Dökme demirin, demirin veya çeliğin döküntü ve hurdaları	18.596	14.641	7.513	-49
3903	Stiren polimerleri (ilk şekillerde)	10.586	3.765	6.902	83
7005	Float cam ve yüzeyi taşlanmış veya parlatılmış cam (plakalar halinde)	1.981	2.920	6.747	131
0104	Canlı koyun ve keçiler	1.006	8.461	6.458	-24
3926	Plastikten diğer eşya	6.617	7.982	6.253	-22
9029	Devir, üretim sayaçları, taksimetreler, milometreler, pedometreler,vb.; hız göstergeleri ve takometre	5.530	6.747	6.191	-8
8501	Elektrik motorları ve jeneratörler [elektrik enerjisi üretim (elektrojen) grupları hariç]	13.877	16.773	5.803	-65
7208	Demir veya alaşımsız çelikten yassı hadde ürünleri (genişlik >= 600 mm) (sıcak haddelemiş)	5.283	3.253	5.366	65
8702	10 veya daha fazla kişi taşımaya mahsus (sürücü dahil) motorlu taşıtlar	121	-	4.983	10
9032	Otomatik kontrol ve ayar alet ve cihazları	11.072	9.623	4.904	-49
4805	Diğer kağıt ve kartonlar (kuşe edilmemiş veya sıvanmamış, rulo veya tabaka halinde)	9.015	10.338	4.871	-53
8409	Sadece veya esas itibarıyla 84.07 veya 84.08 pozisyonlarındaki motorların aksam ve parçaları	16.249	15.550	4.851	-69
8543	Kendine has fonksiyonlu diğer elektrikli makina ve cihazlar	243	2.981	4.679	57
9031	Diğer ölçme veya muayene alet, cihaz ve makinaları; profil projektörleri	358	1.463	4.496	207
8479	Kendine özgü bir fonksiyonu olan diğer makinalar ve mekanik cihazlar	2.480	4.652	4.385	-5
8467	El ile kullanılan, pnömatik ,hidrolik veya elektrikli ya da elektriksiz kendinden motorlu olan alet	3.924	5.185	4.241	-18
8511	Motorlarda kullanılan elektrikli ateşleme veya hareket ettirme tertibat ve cihazları	9.747	9.424	4.167	-56
2309	Hayvan gıdası olarak kullanılan müstahzarlar	3.610	5.676	4.062	-28
8414	Hava veya vakum pompaları, hava veya diğer gaz kompresörleri, fanlar, aspiratörü olan havalandırmaya	10.989	7.816	4.054	-48
<i>Trademap</i>					

7.1.Macaristan-Türkiye Arasındaki Anlaşma ve Protokoller

Türkiye-Macaristan dış ticaretinde, tamamiyle AB-Türkiye Gümrük Birliği anlaşması uygulanmaktadır. Bu nedenle türk sanayi ürünlerinin Macaristan'a ithalatından gümrük vergisi alınmamakta ve Türk mallarının ithalatında A.TR belgesi gerekmektedir.

1 Mayıs 2004 itibarıyla Macaristan'ın AB üyeliği neticesinde ülkemiz ile Macaristan arasındaki 1997 tarihli "Serbest Ticaret Anlaşması" fesih edilmiş ve yerine gümrük birliği tesis edilmiştir. Bu tarihten

İtibaren Macaristan ile ticaretimiz gümrük birliği kuralları çerçevesinde yürütülmeye başlanmış ve sanayi ürünlerimizin önündeki görüm ve eş etkili vergiler olabilecek en alt düzeye indirilmiştir. Tarım ürünlerinde daha önce STA kapsamında kısıtlı bir liste ile karşılıklı tavizli ticaret hakkı uygulanan tarım ürünleri de Macaristan'ın Ortak Tarım Politikası uygulamalarına dahil olması ile AB ile aynı doğrultuda gerçekleştirilmeye başlamıştır.

Türkiye ile Macaristan arasındaki ekonomik ilişkilerdeki kilometre taşlarına bakıldığında, 1995 yılında yürürlüğe giren yukarıdaki anlaşmaların yanı sıra, iki ülke arasında 1997 yılında imzalanan ve 1 Nisan 1998 itibarıyla yürürlüğe giren Serbest Ticaret Anlaşması (STA)'nın ikili ticarete ivme kazandıran ilk düzenleme olduğu görülür. Söz konusu Anlaşma ile sanayi ürünleri ve işlenmiş tarım ürünleri ithalatındaki gümrük vergisi ve eş etkili vergiler karşılıklı olarak sıfırlanmıştır. Ayrıca, bazı tekstil ve hazır giyim ürünlerinde getirilen istisnalar da 2000 yılı sonu itibarıyla aşamalı olarak kaldırılmıştır. STA kapsamında ayrıca, iki ülke menşeli bazı kısıtlı sayıdaki tarım ürününe tavizli vergi uygulanmıştır.

Bir diğer önemli gelişme ise, 1 Mayıs 2004 itibarıyla Macaristan'ın AB'ye üyeliği neticesinde iki ülke arasında feshedilen STA'nın yerine Gümrük Birliğinin tesis edilmesidir. Gümrük Birliği sonrasında, ikili ticari ilişkilerin yeni bir ivme kazandığı ve dış ticaret hacminin hızla arttığı görülmektedir.

<i>İki Ülke Arasındaki Ticaretin Altyapısını Düzenleyen Anlaşma ve Protokoller</i>	
Anlaşma adı	İmza tarihi
İkili Hava Ulaştırma Anlaşması	28.06.1966
Uluslararası Karayolu Taşımacılığı Anlaşması	14.9.1968
Uzun Vadeli Ekonomik, Teknik, Sınai ve Bilimsel İşbirliği Anlaşması	11.01.1977
Türk-Macar Ticaret ve Ekonomik İşbirliği Karma Komitesi 8. Dönem Toplantısı Protokolü	14.09.1989
Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması Anlaşması	14.01.1992
Çifte Vergilendirmenin Önlenmesi Anlaşması	10.03.1993
Çevre Alanında İkili İşbirliği Anlaşması	26.04.1993
Ekonomik İşbirliği Anlaşması	12.05.2005

8.1. Türkiye-Macaristan Yatırım İlişkileri

İki ülke arasındaki yatırım faaliyetleri yönünden özel önem taşıyan Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması Anlaşması 14 Ocak 1992 tarihinde imzalanmış olup, 1 Nisan 1995 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Yine karşılıklı yatırımların teşviki bakımından önem taşıyan Çifte Vergilendirmenin Önlenmesi Anlaşması 10 Mart 1993 tarihinde imzalanarak 1 Ocak 1995 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Budapeşte Ticaret Müşavirliğimiz kayıtlarında toplam 114 Türk firması bulunmakta olup, söz konusu firmaların 40'ı tekstil, 16'sı inşaat ve inşaat malzemeleri, 11'i gıda ve 5'i ise otomotiv yan sanayi sektörlerinde faaliyet göstermektedir. Geriye kalan firmalar ise, hizmetler, mobilya, mücevherat, hediyelik eşya ve elektrikli cihazlar gibi çeşitli alanlarda faaliyet göstermektedir. Firmaların büyük çoğunluğu ticaret ile iştigal etmekte olan KOBİ ölçeğinde firmalardır.

Macaristan'da Faaliyet Gösteren Başlıca Firmalarımız:

- Çelebi Yer Hizmetleri (Havalimanı Yer Hizmetleri)
- Küresel Rulman Ltd. Şti. (Rulman Üretimi)
- Halkbankası (Bankacılık)

- Ege Seramik (Seramik Ticareti)
- Sarar (Hazırgiyim Mağazası)
- Novoplast-Vesbo (Plastik Borular)
- Kayra Tour (Turizm)
- Aunde Tekstil (Otomobil Kılıfı İmalatı)
- Yataş (Yatak ve Ev Tekstili Ticareti)
- Temsa (Otobüs Ticareti)
- Persan (Ev Tekstili Ticareti)
- Çilek Mobilya (Mobilya Ticareti)
- Transemex (Lojistik)

2007 yılı sonu itibariyle Macaristan'da işadamlarımız tarafından üç farklı organizasyon oluşturulmuştur; 1997 yılında kurulan ve başkanlığını Osman Şahbaz'ın (Tempo Uno Kft.-Tekstil ürünleri) yaptığı Türk-Macar İşadamları Derneği ile 2000 yılında kurulmuş olan ve başkanlığını Suat Karakuş'un (Ege Seramik San. Tic. AŞ.'in Macaristan temsilcisi) yaptığı Türk-Macar Sanayi ve Ticaret Odası'dır. Bunlara ek olarak 2007 yılı başında başkanlığını Hakan Garip Yıldız (Tuğra Kft.) yaptığı "Aktif İşadamları Derneği" isimli ayrı bir dernek de kurularak faaliyete geçmiş bulunmaktadır.

9.1.Macaristan-Türkiye Arasında Ticarete Yaşanan Sorunlar

Macaristan'ın Mayıs 2004 tarihinde AB'ye tam üye olması sonrasında, iki ülke arasında Gümrük Birliği tesis edilmiştir. Bu çerçevede, ikili ticari ilişkilere dair konuların büyük bir kısmı, AB nezdinde gündeme gelen ve çözüm aranan konular haline gelmiştir.

Bu nedenle, Macaristan ile Türkiye arasında ticari ilişkilerde yapısal bir sorun bulunmamaktadır. Genellikle firmalarımız, Macar makamları tarafından yapılan yanlış uygulamalar, firmalarımızın yapmakta oldukları bazı hatalar, alacakların tahsil edilmesi konusunda ve taşımacılıkta (geçiş belgelerinin yetersizliği, ödül geçiş belgesi ve kesilen cezaların yüksekliği gibi) zaman zaman sıkıntılar ortaya çıkmaktadır.

Ayrıca pazarın küçük olması, ithalatçıların taleplerinin de nispetinde küçük olmasına neden olmaktadır. Bu da maliyetleri yükseltmektedir. Bundan dolayı ihracatçılarımız Macar pazarına ihracatı tercih etmemektedirler. Macar ithalatçılar da Türk ürünlerini Almanya, Avusturya gibi ülkelerden tedarik yoluna gitmektedir.

Bankacılık sisteminin teknoloji olarak Batı Avrupa ülkelerindeki kadar olmasa da gelişmiş olduğu ancak teknoloji kullanımında hala problemler yaşandığı ve ödeme aktarmalarının gecikebildiği bildirilmiştir. Macaristan'da hizmet veren bir Türk bankası bulunmamakla beraber, Türkiye Halk Bankası'nın Volksbank Hungary Rt.'de %10 civarında bir hisseye sahip olması nedeniyle anılan Bankada Türk masası bulunmaktadır.

10.1.Pazar ile İlgili Bilgiler

10.1.1.Fikri, Sınai Mülkiyet Hakları

Patent konusunda müracaatların ibraz edileceği merci Macaristan Patent Ofisi'dir. Macaristan Patent Ofisinin web sayfasından (<http://www.hpo.hu>) detaylı bilgilere ulaşılabilir. Yabancı müracaatçılar için mutlaka avukatlar veya patent vekillerinden tavsiye alınmalıdır.

10.1.2. Dağıtım Kanalları

Budapeşte ve çevresi GM/Opel, Pepsi, Coca Cola, Hewlett-Packard ve AIG/Lincoln gibi çokuluslu şirketlerin Orta ve Güneydoğu Avrupa merkezlerini kurmak için öncelikli olarak tercih ettikleri bir bölgedir. Pazarı Batı Avrupa ile bütünleşmiş olmasına rağmen Macaristan'ın perakende ve toptancılık piyasasının halen zayıf yönleri mevcuttur. Örneğin ticari firma yapısı nispeten düşük sermayelidir ve bu durum toptan ve perakende sektörleri için geçerlidir.

Macaristan'daki başarılı dağıtım firmalarının büyük çoğunluğu, Auchan, Tesco, Cora, Office Depot, Metro, Brico, OBI, Praktiker ve IKEA gibi Avrupa ya da ABD firmalarının şubeleridir. Macaristan'ın distribütörlük sektörü piramidinde orta sıralarda yer alan stok tutan dağıtımıcılar ve büyük perakende mağazaları henüz yeterince gelişmiş durumda değildir. Ülkedeki geleneksel dağıtım kanalı modeli, ithalatçı-toptancının doğrudan perakendeci ya da son kullanıcıya hizmet vermesi şeklindedir. Macar acente ve dağıtımıcıları genellikle, eğitim ve finansman maliyetlerinden kurtulmak ve pazarlama ile promosyon harcamalarını paylaşmak amacıyla yabancı ortak aramaktadır.

Son birkaç yıla kadar Macaristan'ın perakende sektörüne küçük aile işletmesi şeklindeki mağaza ve dükkanlar hakim olmuştur. Bu tip binlerce mağaza, kırsal kesimdeki nüfusa hizmet vermeye devam etmekte ve dağıtımıcı ile tedarikçiler için önemli bir rekabet yaratmaktadır. Bununla beraber, Macaristan'ın perakende sektörü Real, CBA ve Alfa gibi finansal açıdan güçlü, zincir mağazaların yaygınlaşması ile küçük işletmelerden orta sınıf perakendecilere doğru bir dönüşüm geçirmektedir. Ayrıca ülkede açılan indirimli gıda market zincirleri sayısında da bir patlama yaşanmaktadır. Macaristan genelinde bu tip market zincirlerinden Lidl 51, Penny Market 148, Plus 164 ve Profi 71 mağazaya sahiptir.

Ülkedeki diğer bölgelerin aksine Budapeşte'nin perakende sektörüne büyük mağazalar, alışveriş merkezleri ve süpermarketler hakimdir. Pazarda yabancı zincirlerden Fransız Auchan, Cora ve Bristore, Alman Metro, OBI ve Baumax, Avusturyalı Lidl, Humanic ve KİKA, İsveçli İkea, Belçikalı Match/Smatch ve İngiliz sermayeli Penny Market, Marks&Spencer ve Tesco faaliyet göstermektedir. Büyük Alışveriş merkezleri hızla artmaktadır. Budapeşte'de 21 alışveriş merkezi faaliyettedir. Budapeşte'deki en büyük alışveriş merkezi Mammut I ve II 52 200 m2 alana sahiptir. Diğer önemli alışveriş merkezleri West End City Center, Arkad, ve Polus Center'dır. Şehrin Buda kesiminde 2002-2004 yılları arasında içinde sinema salonları da bulunan büyük ölçekli üç alışveriş merkezi (Recsei, MOM Park ve Uj Buda) açılmıştır. Alışveriş merkezleri Szeged, Gyor, Debrecen, Pecs ve Kecskemet başta olmak üzere başka şehirlerde de açılmaktadır. Macaristan ağırlıklı olarak nakit para kullanılan bir ülke olmasına rağmen son yıllarda ticari bankalar tarafından verilen kredi kartı sayısı hızla artmaktadır. Tüketiciler, özellikle şehirlerde bulunan alışveriş merkezleri, büyük mağaza ya da süpermarketlerde kredi kartı kullanma eğilimindedir. Çek kullanımı yaygın değildir. Para çekme makineleri (ATM) tüm Macaristan'da yaygındır.

10.1.3. Tüketici Tercihleri

Macaristan'da halk hızla Avrupalı yaşam biçimine geçmektedir. Tüketicinin tercihleri alım gücüne göre değişmekle birlikte, büyük şehirlerde kalite ön planda tutulmaktadır. Kırsal kesimde de fiyat unsuru ağırlıklı olmakla birlikte kalite de önemlidir.

Tüketicinin yapısı ve davranışları incelenirken ülkede ikinci büyük sektör olan turizmin etkisi ve turistlerin de tüketici oldukları göz önüne alınmalıdır. Bu çerçevede özellikle Avrupalı turistler de potansiyel arz etmektedir.

10.1.4. Reklam ve Promosyon

Ticari promosyon, Macaristan pazarında başarılı olmak için kritik öneme sahip bir konudur. Ticari ve bilimsel fuar, seminer ve sergilere katılımcı veya ziyaretçi olarak katılım firmaların hedef kitlelerine

mesajlarını ulaştırabilmelerine yardımcı olacaktır. Macaristan'daki dağıtımıcılar reklamlarını genellikle ekonomi ve sektör dergilerinde yapmaktadır. Ticaret Odaları ve Birlikleri yüksek kalitede yayınlar ve düşük maliyetli web siteleri ile reklam olanağı sunmaktadır. Macar üniversiteleri ile ortaklık da ürün ticari promosyonu için bir araçtır.

Sektörel fuarlar Macaristan'da gittikçe yaygınlaşmaktadır. Özellikle bilişim, çevre teknolojileri, otomotiv, tarımsal ürünler, franchising ve inşaat malzemeleri önde gelmek üzere çeşitli sektörlerde sektörel fuarlar düzenlenmektedir.

Yazılı ve görsel medyanın Macar tüketicilerinin satın alma kararlarındaki etkisi artmaktadır. Reklam yapmak Macaristan iş hayatında önemli bir araçtır. Reklamcılık yasası ile reklam sektörü serbestleştirilmiş, alkol ve tütün mamulleri reklamları dahil olmak üzere çeşitli yasaklamalar kaldırılmıştır. Bununla beraber, reçeteli ilaçlar, aşular, diyet ürünleri için reklam yasağı devam etmektedir. Sosyal sigorta sistemi tarafından finanse edilen reçetesiz ilaçlar için yasak uygulanmamakta ancak hükümet tarafından sübvans edilen ürün sayısı azaltılmaktadır. Macaristan Rekabet Yasası tüketicileri aldatıcı ya da firmaların itibarını zedeleyen reklamları yasaklamaktadır.

Çeşitli gazetelerin internet sayfaları aşağıda yer almaktadır:

Hungexpo Rt. (fuar organizatörü) www.hungexpo.hu
ElitExpo Kft. (fuar organizatörü) www.elitexpo.com
Budapest Business Journal (haftalık ve günlük gazete) www.bbj.hu
Budapest Week (haftalık gazete) www.budapestweek.com
Diplomacy and Trade (aylık gazete) www.dteurope.com
Business Hungary (aylık gazete) www.businesshungary.com
Budapest Sun (günlük gazete) www.budapestsun.com
Budapest Times (haftalık gazete) www.budapesttimes.hu
Nepszabadsag – People's Freedom (günlük gazete) www.nol.hu
Magyar Hirlap – Hungarian Newspaper (günlük gazete) www.magyarhirlap.hu
Magyar Nemzet – Hungarian Nation (günlük gazete) www.mno.hu
Vilaggazdasag – World Economy (günlük gazete) www.vg.hu
Weekly World Economy www.hvg.hu/english.aspx

10.1.5.Ambalaj, Paketleme ve Etiketleme

Macaristan'da ambalajın etiketinde, ambalajın üretildiği malzemenin tipi, yeniden kullanım yahut geri dönüşüm durumuna ait bilgiler yer alacaktır. Etiketlenmesi gereken ambalajlama ve etiket formatı çeşitli kararlarla hukuki düzenlemeye tabi tutulmuştur. Ambalaj üreticileri, ithalat ve ihracatçıları, ilgili makamlara sunacakları yıllık raporlarında üretilen, ithal veya ihraç edilen paketleme malzemesinin miktarını, yapıldıkları malzemeleri belirtmek durumundadır.

10.1.6.Ulaştırma ve Taşımacılık Maliyetleri

Macaristan'da altyapı şartları çeşitlidir. İletişim ve internet hizmetlerinin kalite ve ulaşılabilirliği özellikle şehir merkezlerinde batı standartlarında olmakla beraber fiyatlar daha yüksektir. Karayolları şebekesinin kalitesi, yeni inşa edilen ya da yenilenen yollara rağmen gelişmiş ülkelere nispeten daha düşüktür. Macaristan 2006 yılı itibarıyla 31.058 km karayoluna ve 785 km otopana sahiptir.

Yük Taşımacılığı: Karayollarında çeşitli iyileştirmeler yapılırken, kamu mülkiyetindeki demiryollarında (MAV) yatırımların yetersiz olması yük taşımacılığında ağırlıklı olarak karayollarının kullanılmasına yol açmıştır. İç taşımacılıkta %92 oranında karayolları kullanılırken, demiryollarının payı %4,5'tur. Uluslararası taşımacılık dahil edildiğinde, kara ve demir yollarının payları sırasıyla %73,5 ve %19'dur. Boru hatları taşımacılıkta %7,8 ve su yolları %2,5 oranında kullanılmaktadır. Su yolu taşımacılığı özellikle

eski Yugoslavya'ya uygulanan yaptırımlardan zarar görmüştür. Havayolu kargo taşımacılığının toplam taşımacılık içindeki payı da oldukça sınırlıdır.

Yolcu Taşımacılığı: Uzun mesafe yolcu taşımacılığında ilk sırada halen karayolu kullanılmaktadır. Demiryolu ikinci en fazla tercih edilen ulaşım ağıdır. AB'ye giriş ile her türlü ayrımcılığın kaldırılması, ucuz havayollarını ülkeye çekmiş, buna bağlı olarak da havayolu trafiği hızlı bir artış göstermiştir. Budapeşte'deki Uluslararası Ferighey Havalimanı bir önceki yıla göre yolcu sayısını %3,6 arttırarak 8,6 milyon yolcu sayısına ulaşmıştır. 2007 yılındaki özelleştirmede havalimanını satın alan İngiliz BAA şirketinin 2011 yılında 12 milyon, 2020 yılında ise 20 milyon yolcu sayısına ulaşılmasını beklemektedir.

10.1.7.Finansal Kiralama (Leasing) ve Franchising

Ülkede faaliyet gösteren 400 civarında Franchises'in yarısı yabancılara aittir. Perakende sektöründeki payına bakıldığında; sektör ABD, Japonya ve AB ülkelerinden daha geridedir. Bununla beraber gelişen lojistik etkinlik ve tüketim pazarı ülkeyi uluslararası markalar için Franchising açısından cazip bir pazar oluşturmaktadır. Ülkede faiz oranlarının nispeten yüksek, sermayeye erişimin ise sınırlı olması, girişimcileri tipik Amerikan modeli Franchising uygulamaya yöneltmektedir. Sistemde başarılı olabilmek için finansman sağlanabilmesi ve düşük katkı payı ödenmesi gereklidir. Mc Donalds gibi bazı şirketler emlak şirketi gibi davranarak, arazi ve bina satın alıp daha sonra bunları restoranı işletecek olan ortağına devretmektedir. Macaristan'da Franchising için özel bir yasal düzenleme mevcut değildir. Macaristan Franchise Birliği'ne üyelik mecburi değildir ancak faydalı görülmektedir.

10.1.8.Kamu İhaleleri

Macaristan Kamu İhale Yasası 1 Ocak 2004 tarihinde yeniden düzenlenerek, Bakanlıklar, Başbakanlık ya da Merkezi Devlet İhale Ajansı (CPA) tarafından açılan ve bedeli 137.000 Euro'yu aşan mal ve hizmet alımı ihalelerinin (AR-GE ve Telekom sektörleri dışında), açık ihale yolu ile yapılması şartı getirilmiştir. Diğer tüm merkezi ve yerel kamu kurumları için açık ihale eşiği 211.000 Euro olarak belirlenmiştir. İnşaat ihalelerinde ise bu rakam hangi kamu kurumu olduğuna bakılmaksızın 5.278.000 Euro'dur. CPA, merkezi hükümetten finansman sağlayan 1.000'in üzerinde kuruma hizmet vermektedir. CPA, ihale açan kurumlardan genellikle belirli ürün ve tedarikçilerin yer aldığı listeden seçim yapmasını talep etmektedir. İhale karar ve duyuruları haftalık Kamu İhale Dergisinde (Kozbeszerzesi Ertesito – www.kozbeszes.gov.hu) yayınlanmaktadır. İhale Kanunu ve ilgili düzenlemelere ve kamu ihalelerine aşağıdaki web sitelerinden ulaşılabilir.

- Macaristan Yatırımları ve Ticareti Geliştirme Merkezi (İngilizce) (<http://hio.hu>)
- Macar Devlet Kalkınma Ajansı(<http://nfu.hu>)
- Macar Kamu İhaleleri Konseyi (Macarca/İngilizce Özet Bilgi) (<http://www.kozbeszerzes.hu>)
- Macar Kamu Alımları Portalı (Macarca) <http://www.kozbeszerzes.gov.hu>)
- İhaleler ile İlgili Web Sayfası (Macarca) (<http://pafi.hu>)
- TED-Tenders Electronic Daily (İngilizce) (<http://ted.europa.eu>)

11.1.Macaristan'da İnşaat Malzemeleri İhraç Potansiyelimiz

Macaristan inşaat sektörünün GSMH içindeki payı, genelde %5 civarında gerçekleşmektedir. Bu oran, mevsimsel faktörlere bağlı olarak değişimler yaşanmasına ve özellikle yol yapımı gibi büyük devlet ihalelerinin seviyelerindeki oynamalara rağmen değişmemektedir. Sektörün faaliyetleri, büyük oranda devlet ihalelerine ve politikalarına bağımlılık arz etmektedir. Devletin ipoteğe (Mortgage'e) dayanan borç verme programlarını teşvik etmesi, bastırılmış durumda bulunan gayrimenkul ve yeni ev inşaatlarını harekete geçirmiş ve ev inşaatlarında görülen, adeta patlama şeklindeki artışa neden

olmuştur. Bu büyümenin bir nedeni, dünyadaki gelişmeleri pek takip etmeyen Macar müşterilerin, düşük faizli fakat kur riski taşıyan Euro veya İsveç Frank'ı üzerinden borçlanması, diğer önemli nedeni de, Macaristan'ın otoyol inşaat programı olmuştur. Devlet kefaletli yol yapımındaki yavaşlamanın belirgin hale gelmesi ve sert mali tedbirlerin uygulanmaya başlanmasıyla konut pazarının yavaşlaması, Macaristan'ın inşaat sektörünün daralmasına yol açmıştır.

Orta vadede, Macaristan inşaat yatırımlarındaki gelişmeler, büyük oranda kamu altyapı projelerinin AB fonlarıyla gerçekleştirilmesinden kaynaklanacaktır. 2007-2013 Ulusal Kalkınma Planı kapsamında Macaristan'ın kullanacağı yaklaşık 22.4 milyar Euro tutarındaki AB kaynaklı Yapısal ve Uyum fonunun, önemli oranda altyapı yatırımlarında kullanılması öngörülmekte olup, bunun yanı sıra yeni ev ve eski evlerin restorasyonu alanlarında da pazarın büyümesi beklenmektedir. Bu fonun yaklaşık %60'ı konut yapımı ile altyapı ve kamu binalarının yeniden inşası için kullanılacaktır.

İnşaat sektörü, küresel ekonomik krizden büyük oranda etkilenen Macar bankacılık sisteminden yeterli finansal kaynağı bulamamaktadır. Ev kredilerinde, gerek sayıca gerekse değer olarak azalış kaydedilmiştir. Ortalama 30.000 ev kredisi için sağlanan finansman 180 milyar HUF'tur. Bu rakamlar, ev kredilerinde geçen yıla oranla %50'lik azalışa işaret etmektedir.

Macar inşaat sektörü, 2008 yılındaki küresel ekonomik krizden en fazla etkilenen sektörler arasında başta gelmekte olup sürekli küçülmektedir. Macaristan'da son 4 yıldır düşüşte olan konut fiyatları 2012 yılında da 2011 yılına göre cari fiyatlarla %2.2, reel fiyatlarla ise %7.4 oranında düşüş gösterdi. Üstelik "mortgage borcu erken ödeme plan"ının da yaratacağı arz fazlası nedeniyle bu durumun 2013 yılında daha da derinleşeceği öngörülmektedir.

Söz konusu küçülmede, ekonomideki durgunluk nedeniyle, geniş çaplı altyapı projeleri başta olmak üzere tüm segmentlerdeki inşaatlara yönelik talep daralmasının payı büyüktür. Nitekim, hükümetin ve Avrupa Birliği'nin alt yapı yatırımlarına (otobanları köprüler, metro vb.) yönelik talepleri ciddi ölçüde azalmıştır. Bu yöndeki görüş, 2012 yılının Mayıs ayında "Hungarian Building Material Association" Başkanı György Széman tarafından da yinelenmiş ve Macaristan inşaat sektörünün karşı karşıya bulunduğu en önemli sorunun, devletin inşaat sektörüne yönelik talebinin neredeyse durma noktasına gelmesi olduğu belirtilmiştir. Aynı şekilde, Macar hükümetinin 2010 yılından bu yana kamu-özel sektör işbirliği projelerine finansman sağlamadığı ve bu durumun 2014 (Macaristan'da seçim yılı) yılına kadar sürmesinin tahmin edildiği belirtilmiştir.

Öte yandan, 1 Ocak 2012 tarihinde Parlamento tarafından onaylanan ve 300 metrekareden büyük perakende merkezlerinin inşasını yasaklayan kanun da sektörü sıkıntıya sokan diğer bir gelişmedir. Ülkenin önde gelen işadamlarından olan ve gayrimenkul sektörünün lideri konumundaki Sandor Demjan tarafından yapılan açıklamada ise söz konusu yasağın zaten krizde olan sektöre 1 milyar tutarında bir zarara mal olacağı belirtilmektedir.

İnşaat sektöründeki fiyat artışlarının (%2), enflasyon düzeyinin (% 5-6) altında kalması, ihaleleri kazanmak için firmaların gerçekçi olamayacak kadar düşük fiyat önermeleri, sektördeki her 7 şirketten birinin iflas etmekte olması ve firmalara karşı hukuki işlem başlatma bakımından inşaat sektörünün en riskli sektörler arasında bulunması, Macaristan inşaat sektörünün diğer sorunları arasında belirtilmektedir.

Diğer taraftan, Macar inşaat sektöründe uzun süredir hüküm süren krizden ise en büyük zararı konut inşa eden firmalar görmüştür. Zira, konut piyasası son 5 yılda %70 oranında küçülmüştür. 2011 yılında 2010 yılına kıyasla %39 oranında daha az sayıda (12.655) konut inşa edilmesine karşın yeni konut inşası için verilen izin sayısı aynı yıla kıyasla %28 oranında azalmış ve 12.488 olarak kaydedilmiştir. Uzmanlar, böylesi düşük değerlerin 1930'ların ve 1940'ların zorlu ekonomik ortamlarında dahi görülmediğine dikkati çekmektedirler.

Tüm bu gelişmelerin bir yansıması olmak üzere; Macaristan'daki yapı marketler sıkıntılı bir süreçten geçmekte olup 2011 yılını %20'lik gelir kaybı ile kapatmışlardır. Avusturyalı yapı market zinciri Baumax ile Alman muadili Praktiker, Macaristan'daki mağazalarından bazılarını kapatma veya ölçülerini

küçültme kararı almıştır. Fransız yapı market zinciri BricoStore ise Macaristan'daki toplam 9 mağazasının tamamını 2012 yılı sonuna kadar kapatacağını duyurmuştur.

İnşaat sektörünün iki ana dalı birbirinden farklı görünüm sergilemiştir. Özellikle kamu kurumları tarafından verilen siparişlerin (otoyol, köprü, çevrenin korunmasına yönelik yatırımlar, metro inşası vb.) olumlu etkisi nedeniyle, müteahhitlik sektöründeki durgunluk ancak 2009'un başlarından itibaren hissedilmeye başlanmıştır ve bunun kısa süreceği öngörülmektedir. Ancak, 2010 yılında bu alanda bile büyük düşüş kaydedilmiştir. Durgunluğun etkileri, sektörde çok sayıda küçük ve orta ölçekli işletmenin bulunması nedeniyle daha da derinden hissedilmektedir. İnşaat piyasasındaki krizden en fazla etkilenenler, son dört yılda piyasanın %65'ini kaybeden "mesken inşaatçıları" olmuştur.

Sektörde 97 bin adet işletme faaliyet göstermektedir ve bunlar içinde faaliyetlerini durdurmuş olanların oranının önümüzdeki dönemde artması beklenmektedir. Tahminlerine göre faal olmayan firmaların sayısı 15-16 bin civarında olacaktır. Söz konusu firmaların sektörde çok sayıda bulunması da sektörün durgunluğunu pekiştirmektedir. İnşaat sektörü için adeta yedek güç durumunda bekleyen bu firmalar, sektöre yeni firma girmesine ve dolayısıyla sektörün büyümesine engel olmaktadır.

Son yıllarda en iyi ihtimalle sektörde yerinde sayma veya bina donanım işlerinde %2-3'lük artış beklenebilir. Böylesine küçük oranlı artış ise pek çok üyesi bulunan sektörde olumlu bir değişiklik olarak hissedilmeyecektir.

Pazarda inşaat malzemeleri satan Brico (kapanmıştır), Baumax, Praktiker gibi çok sayıda büyük mağaza bulunmaktadır. Büyük mağazalar, sattıkları ürünleri çok çeşitli ülkelerden ve firmalardan doğrudan ithal etmektedirler. Bazı inşaat firmaları, hem inşaatını üstlendikleri yerin ihtiyaçlarını karşılamak hem de doğrudan satın almak isteyen taşeron veya tüketicilere satmak üzere mal ithal etmektedirler. Bunların kendi depoları ve satış yerleri bulunmaktadır. Bunun yanında, büyük inşaat işleri yapan müteahhitler, sadece kendi ihtiyaçları olanı ithal etmekte, başkalarına satışı düşünmemektedirler. Piyasada bulunan bazı distribütör ve temsilciler de, ithalatta aktif rol oynamaktadırlar. İthalatçılar genelde doğrudan üreticiden mal ithal etmek istemektedirler. Bu yöntemle, aracıya herhangi bir komisyon ödemediği mal bedelini minimuma çekme ve pazarda rekabet edebilme şansına sahip olmaktadır.

Macaristan'da yaklaşık 30.000 adet yabancı firma vardır. Ülkede inşaat işiyle uğraşanlar başta İsrail, Almanya, İspanya ve Avusturya firmaları olmak üzere çoğunlukla yabancı kuruluşlardır. Son dönemde kaliteli binaları satın alanlar da yabancılar olmaktadır. İnşaat malzemeleri pazarı da çoğunlukla yabancıların elindedir. Özellikle İsrail firmaları hem kaliteli inşaatı yapan, hem de bu pahalı binaları satın alan grubu teşkil etmektedir. İthalatçılar genelde, imalatçı ile çalışmayı tercih etmektedirler. Çünkü bu kendilerine bir fiyat avantajı getirmektedir. Ülkede ev fiyatları artmıştır. Yenileme firmaları ise çoğunlukla Macar firmalarından oluşmaktadır. İnşaatlarda kullanılan madensel mineraller ve ürünler, daha çok ithal edilmektedir. Pazarda daha çok, düşük ve orta fiyatlı mallara yönelim vardır. Son dönemde, site ve büyük apartman inşaatları gelişmektedir. Son yıllarda turistik amaçlı büyük termal tesislerin yenileme çalışmaları veya yeniden inşaat çalışmaları sıkça görülmektedir.

Ülkede yeni evler çok pahalı olduğu için insanlar yeni ev almaktan çok eski evi tercih etmektedirler. Var olan evlerin bakım ve yenileme çalışmalarında, iç ve dış duvarların ısı yalıtımında AB yardımı vardır. Konut sahibi, belediye ve devlet; evin yenileme bedellerini her biri 1/3 oranında paylaşmaktadırlar. Ev sahibi, bakım ve yenileme bedelinin sadece üçte birini verdiği için, bu konuda yoğun çalışmalar vardır. Macaristan'da insanların % 93'ü kendi evinde oturmaktadır, yani çoğunluk ev sahibidir. Macaristan'da evle ilgili faiz oranları oldukça düşük ve çok uygun oranlardadır. Buna rağmen, ev kredisi alanın çocuk sayısı fazla ise, daha da düşük kredi faizi uygulanmaktadır. Bunun nedeni de Macaristan'da nüfusun azalması ve devletin nüfus artışını teşvik etmesidir. Macarlar için binaların estetik güzelliği çok önemlidir ve mimarlar da, belediye de böyle düşünmektedir. Bu yüzden de yeni bina veya eski bina tamiri için titiz davranılmaktadır. Şehrin genel dokusunun bozulmamasına dikkat edilmektedir.

Pazarda önceliği olan inşaat konuları ise otoyol, çevre, Ar-Ge, sosyal yatırım, enerji tasarrufu ve ısı yalıtımı yatırımları olacaktır. Önümüzdeki dönemde; ileri teknoloji ürünleri ve yenilikçi ev aksesuarları

gibi yüksek kaliteli inşaat malzemelerine olan ihtiyacın artması beklenmektedir. Enerjinin ve ısının tasarrufuna ve korunmasına yönelik ve çevreyle dost ürünlere ve işlere olan ihtiyaç artacaktır. AB fonlarının desteğiyle çevre, çöp yakma gibi işlerde gelişme olması beklenmekte ve bu sektörlerde yerel yönetimlerle çalışılması gerekmektedir. AB genel ulaşım planına ulaşılabilmesi için, Macaristan'da daha uzun yıllar kara ve demiryolu harcamalarının da devam etmesi beklenmektedir. AB, karayolu dışındaki alternatif ulaşım/taşıma yollarını da desteklemektedir.

Tüm Macaristan'da turizm sektörünün gelişmesi, hükümetin öncelikli stratejisi içerisinde yer almakta olup özellikle yeni tesislerin ve SPA turizmi gibi özelliği olan tesislerin yapımı hedeflenmektedir. Son yıllarda birçoğu açılmış olmasına rağmen, Budapeşte'de yeni 5 yıldızlı otellerin inşaatı da devam etmektedir. Ayrıca büyük şehirlerde kongre merkezlerinin inşası, Balaton Gölü ve Tisza gibi mevcut turizm yerleri özellikle yakın seyahat hizmetlerinin ve altyapı geliştirilmesi planlanmaktadır. Bu kapsamda önümüzdeki 10 yıllık süreçte Balaton Kalkınma Planında kapsayan program dahilinde 400 milyon dolarlık yatırım planlanmaktadır. Bu yatırım eğlence parkları, doğa sporları için parklar, sağlıklı yaşam tesisleri, lüks konutlar ve 800 yataklı lüks otel yapımını kapsamaktadır.

Macaristan'ın inşaat malzemeleri ithalatı, kriz dönemi hariç son yıllarda sürekli olarak artış göstermektedir. İthalat 5 milyar doların üzerinde gerçekleşmiştir.

İnşaat malzemeleri ithalatında ödeme açık çek hesabıyla yapılmaktadır ve vade 60 gündür. Almanya ve Avusturya firmaları ile konsinye ticaret de yapılmaktadır.

İthal edilen inşaat malzemeleri içinde 1 milyar dolar ile elektrik kabloları ilk sırayı almaktadır. Bunu elektrik malzemeleri; demir çelikten civata, somun, tavan halkası, vida, perçin ve pim; adi metallere donanım tertibat vb eşya; klima cihazları ve vantilatörler; demir çelikten inşaat aksamı; plastikten borular, hortumlar, conta ve dirsek; aydınlatma malzemeleri ve lambalar; plastikten borular, hortumlar, conta ve dirsek; demir çelikten diğer borular ve içi boş profiller ile takip etmektedir.

Ürün bazında ithal edilen ülkeler değişmekle birlikte, diğer tüm ürün gruplarında olduğu gibi, başta Almanya olmak üzere İtalya, Avusturya, Polonya, Romanya ile Ukrayna, Slovakya, Çek Cumhuriyeti ve Çin'in inşaat malzemeleri grubunda da etkin olduğu görülmektedir.

Ülkeler bazında göze çarpan ithal ürünleri şunlardır: Almanya'dan plastik ürünler, demir-çelik ve alüminyum ürünler, klima, elektrik malzemeleri ve kablolar ile ahşap marangozluk ürünleri, İtalya'dan mermer, seramik, radyatör ve asansör, Avusturya'dan aydınlatma cihazları, Polonya'dan cam ve Romanya'dan seramik sağlık gereçleri. Buradan da anlaşılmaktadır ki Macaristan, ithalatını daha çok AB ülkelerinden yapmayı tercih etmektedir. Bunun en önemli nedeni de gümrük vergisi ve gümrük işlemlerinin olmaması, malların serbest dolaşımıdır.

Türk inşaat malzemeleri sektörü, uzun yıllardan beri birçok dalda üretim kapasitesini ve kalitesini arttırmıştır. Buna paralel olarak da, son yıllarda bu sektördeki ihracatımız hızlı bir gelişme içine girmiştir. Macaristan pazarı için de, aynı gelişmenin geçerli olduğu görülmektedir. Pazarı olan ihracatımız 100 milyon dolar civarındadır. Pazarın canlanmasıyla paralel olarak ihracatımızın da yeniden ivme kazanacağı düşünülmektedir.

Üst kalite grubunda varlık gösterebilen Türk firmalarının pazarda rekabet etme şansı vardır. Bu kapsamda, ülkemizin plastik ve metal inşaat malzemeleri, seramik, mermer, ısıtma ve soğutma malzemeleri ile aydınlatma cihazlarında pazarda etkin olabileceği düşünülmektedir.

İnşaat Malzemeleri İçin Uygulanan Standartlar: İnşaat malzemeleri ile ilgili olarak, 89/106/EEC kod numaralı AB Direktifi Macaristan'da da uygulanmaktadır ve Avrupa Birliği ülkelerinde malını pazarlamak isteyen ihracatçılar için CE(Conformite Europeen; bu işaret ürünün sağlığa, çevreye ve güvenliğe ilişkin istemlere uyduğunu göstermektedir) Uygunluk İşareti zorunludur. Aksi durumda, bu pazarda ürünlerinin üretimi ve satışı imkansızdır. Teknik düzenlemelere (direktiflere) uymayan ürünlerin Macaristan pazarında yer alması mümkün değildir. Ürün; direktifteki şartları karşılıyor ve CE Uygunluk

İşareti'ni de taşıyorsa, bu ürünün piyasaya girişinde veya tüketiciye sunulmasında yasak ve sınırlamalar yoktur.

İnşaat malzemelerinde CE Uygunluk İşareti için temel gerekler şunlardır: Malzeme mekanik olarak sağlam ve dayanıklı olmalı, yangına karşı güvenli olmalı, hijyenik olmasının yanında sağlığa ve çevreye zararlı olmamalı, kullanım güvenliği olmalı, gürültüden korumalı, enerji tasarrufu ve ısı tutma özelliği olmalıdır.

Öte yandan, AB tarafından düzenlenmemiş alanlarda, Macaristan kendi ulusal standart ve teknik mevzuatını uygulamakta olup, Macar standartlarına ilişkin bilgilere Macaristan Standartlar Ofisi'nin (Magyar Szabványügyi Testület-MSZT) <http://www.mszt.hu> adresinde yer alan web sayfasından ulaşılabilmektedir.

Ayrıca, Macaristan'ın teknik mevzuat alanındaki "onaylanmış kuruluşu" ise "EMI-Non-Profit Company for Quality Control and Innovation in Building" (www.emi.hu) isimli firma olup, özellikle inşaat malzemeleri açısından, Macaristan'da inşaat sektöründe her türlü inşaat malzemelerinin kullanımı için gerekli olan "kalite kontrol belgesi" adı geçen kurumdan alınabilmektedir. Adı geçen kuruluş tarafından verilen belgeler, malzemenin kullanım aşamasında resmi görevliler tarafından piyasa denetimine takip tutulmaktadır. Bu nedenle, Macaristan'da inşaat malzemesi ithal eden firmalar, ihracatçı firmadan mutlaka EMI Belgesini almasını talep etmektedirler.

EMI Standardı mecburi değil, fakat ülke içindeki firmalar tarafından tercih edilen bir uygulamadır. Buna karşılık CE standartları mecburidir. EMI belgesi ile Macaristan'dan ihracat yapılamamakta, çünkü bu belge sadece Macaristan'da geçmektedir. Macaristan'ın AB'ye standardizasyon uyumu halen tamamlanmamıştır. Birçok sektörde AB standartlarının Macaristan standartlarına uyum çalışmaları devam etmektedir. Yaklaşık %80 oranında uyumlaştırma çalışması tamamlanmıştır. Bir firma için EMI belgesini almak, ürüne göre değişse de, yaklaşık 1 ay sürmektedir. Eğer bir ürün için AB standardı yoksa, EMI o ürünle ilgili bir standart hazırlar ve ülke içinde, sadece o standart geçerli olur. Bir ürün EMI sertifikasına sahipse, bu sertifika diğer AB ülkelerinde geçerli değildir. Türkiye'deki bir firma CE işaretini almışsa, Macaristan için EMI veya başka bir belgeye ihtiyaç yoktur.

KAYNAKLAR

- T.C.Başbakanlık Viyana Ticaret Müşavirliği
- Ekonomi Bakanlığı Dış Ticaret Bilgi Sistemi
- <http://www.ibp.gov.tr/pg/section-pg-ulke-ndx.cfm>
- <http://comtrade.un.org/pb/CountryPagesNew.aspx?y=2008>
- ITC – Trademap
- The Economist Intelligence Unit
- Trade Map